

Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde

Geir Arnesen

Naturtypekartlegging i Skorpa- Nøklan landskapsvernområde

Ecofact rapport: 172

www.ecofact.no

Referanse til rapporten: Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

Nøkkelord: Slåttemark, gjengroing, krypsivaks, Kvæningen, DN Håndbok 13

ISSN: 1891-5450

ISBN: 978-82-8262-170-0

Oppdragsgiver: Fylkesmannen i Troms

Prosjektleder hos Ecofact: Geir Arnesen

Samarbeidspartnere:

Prosjektmedarbeidere: Torbjørn Alm, Unni Bjerke Gamst

Kvalitetssikret av: Gunn-Anne Sommersel

Forside: Eng med dunhavre ved gården Nøkkeleidet på vestsiden av Nøklan. Foto: Geir Arnesen

www.ecofact.no

INNHold

1 FORORD	1
2 SAMMENDRAG	2
3 INNLEDNING	3
4 NATURGRUNNLAGET I KARTLEGGINGSOMRÅDET	5
4.1 TOPOGRAFI OG BIOKLIMATOLOGI.....	5
4.2 GEOLOGI.....	7
4.2.1 <i>Berggrunn</i>	7
4.2.2 <i>Løsmasser</i>	8
5 METODE	10
5.1 DN HÅNDBOK 13	10
5.2 FELTARBEID	10
6 RESULTATER	12
6.1 SKORPA.....	12
6.1.1 <i>Slåttemark</i>	12
6.1.2 <i>Rike strandberg og rasmarker</i>	14
6.1.3 <i>Kalkskog og høystaudeskog</i>	15
6.2 NØKLAN.....	15
6.2.1 <i>Slåttemark</i>	15
6.2.2 <i>Kalkskog</i>	18
6.2.3 <i>Kalksjø</i>	19
6.2.4 <i>Rike strandberg</i>	20
6.3 HØYHOLMAN	20
6.4 OVERSIKT OVER AVGRENSEDE LOKALITETER	22
6.5 RØDLISTEDE ARTER	23
6.6 VIDERE TILTAK.....	24
6.6.1 <i>Restaurering og skjøtsel</i>	24
6.6.2 <i>Videre kartlegging</i>	24
7 KILDER	25
8 FAKTA-ARK FOR LOKALITETER PÅ SKORPA	26
8.1 LOKALITET 1. NESET, SLÅTTEMARK.....	26
8.2 LOKALITET 2. SKJÅBERGNESET, SLÅTTEMARK.....	29
8.3 LOKALITET 3. SANDØYRA, SLÅTTEMARK	32
8.4 LOKALITET 4. STORSLETTA, SLÅTTEMARK.....	35
8.5 LOKALITET 5. AMORSLETTA, SLÅTTEMARK.....	38
8.6 LOKALITET 6. GAMMELGÅRD OG SOLVANG, SLÅTTEMARK	41
8.7 LOKALITET 7. SKOLEVOLLEN, HØYSTAUDESKOG	44
8.8 LOKALITET 8. SKORPA-SØRØST, RIKE STRANDBERG.....	46
8.9 LOKALITET 9. SKORPA SØR, KALKSKOG	49
8.10 LOKALITET 10. SKORPA, VED ØVREVATNET, KALKSKOG	52
8.11 LOKALITET 11. BREIBENKAN, DOLOMITTRASMARKE.....	55
8.12 LOKALITET 12. SMÅSLETTFJELLET, DOLOMITTRASMARKE	58
9 FAKTA-ARK FOR LOKALITETER PÅ NØKLAN	61

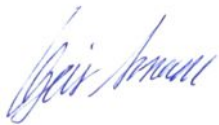
9.1	LOKALITET 13. YTTERBUKT, SLÅTTEMARK	61
9.2	LOKALITET 14. YTRE NØKLAN, SLÅTTEMARK.....	64
9.3	LOKALITET 15. NØKLANHAMN, SLÅTTEMARK	67
9.4	LOKALITET 16. INDRE NØKLAN, SLÅTTEMARK.....	70
9.5	LOKALITET 17. NØKKELEIDET, SLÅTTEMARK	73
9.6	LOKALITET 18. NØKKELEIDET, RASMARKEK	76
10	FAKTA-ARK FOR LOKALITETER PÅ HØYHOLMAN.....	79
10.1	LOKALITET 19. VESTRE HØYHOLMEN, SLÅTTEMARK	79

1 FORORD

Ecofact fikk i 2011 oppdraget med å kartlegge naturtyper i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde i Kvæningen kommune, Nord-Troms. Oppdragsgiver var Fylkesmannen i Troms. Kartleggingen skulle foregå i henhold til DN Håndbok nr. 13 og rapporteres ferdig våren 2012.

Feltarbeid ble utført i juli og august 2011. Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst deltok også i felt og skal ha takk for hjelp til påvisning av karplanter og arbeid med krysslister.

Tromsø
13. april 2010

Geir Arnesen

2 SAMMENDRAG

Øyene Skorpa, Nøklan og Høyholman (to små øyer) i Kvænangsfjorden, Nord-Troms er vernet som landskapsvernområde. Øyene har store forekomster av dolomittberggrunn, og tidligere undersøkelser har påvist spesielt botaniske verdier i den knyttet til disse forekomstene. Det er også flere gamle gårder på øyene, og det er beskrevet antatt verdifulle kulturlandskap knyttet til dette. Verneformålet som landskapsvernområdet går dels på naturverdiene med kalkskog og vegetasjon knyttet til dolomitten, og dels på verdier knyttet til kulturlandskapet.

For å drive god forvaltning av verneområdet var det nødvendig med en kartlegging etter metodikk tilpasset det forvaltningssystemet som er i dag. Fylkesmannen i Troms ga derfor Ecofact i Tromsø om en kartlegging i henhold til DN håndbok 13 (2007).

Kartleggingen førte til at det ble avgrenset 19 verdifulle naturtypelokaliteter. 12 av disse var knyttet til kulturlandskapet. De fleste hadde kun lav verdi fordi gjengroing og beiting av tidligere slåttemarker har redusert verdien som kulturmarkslokaliteter (beiting av tidligere slåttemark har foregått på Nøklan i flere tiår). Det ble også avgrenset andre verdifulle naturtyper slik som rasmark, kalkskog, høystaudeskog og rike strandberg.

Det er fremdeles skogsområder, spesielt på Nøklan, som ikke er godt nok kartlagt. Også en kalksjølokalitet bør dokumenteres. I forhold til kulturmark er imidlertid status nå godt kjent, og neste skritt er evt. å lage skjøtselsplaner for å forsøke å bevare noe av kulturlandskapet.

3 INNLEDNING

Øyene Skorpa og Nøklan ligger i de midtre deler av Kvænangsfjorden i Nord-Troms. De ble sammen med de to holmene Høyholman, vernet i 2004, på bakgrunn av store forekomster av kalkrik berggrunn, og naturkvaliteter knyttet til dette.

I verneforskriften beskrives verneformålet på følgende måte:

“Formålet med vernet er å bevare to særpregete øyer og to holmer med deres natur- og kulturlandskap, samt planteliv knyttet til kalkbjørkeskog iblandet furu, kalkbetinget vegetasjon med forekomster av krypsivaks og kulturbetinget engvegetasjon. Mangfoldet av naturtyper og karakteristiske dolomittformasjoner, gjør øyområdet til en særpreget landskapsmessig og biologisk helhet.”

Naturverdiene på øyene har vært kjent lenge, og den kjente norske botanikeren Hanna Resvoll-Holmsen var blant de første vitenskapsfolkene som satte spor etter seg i området, allerede i 1910. Hun samlet en del karplanter på Skorpa, men fikk ikke med seg den aller sjeldneste arten av karplanter på øyene, nemlig krypsivaks (*Trichophorum pumilum*). Etter henne besøkte professor Olav Gjærevoll øya i 1955, men det var Yngvar Mejland i 1961 som gjorde den mest omfattende dokumentasjonen av karplantefloraen. Det var også han som for første gang påviste krypsivaks (*Trichophorum pumilum*) flere steder på Nøklan.

I 1963 fulgte Ola Skifte opp med undersøkelser som også inkluderte soppfloraen, og han samlet soppmateriale som er konserverte ved Tromsø Museum – Universitetsmuseet. Like etterpå, i 1965, kom Harald Mehus ut med en detaljert floristisk sammenstilling og beskrivelse av vegetasjonstyper på Skorpa.

Så ser det ut til å ha vært liten aktivitet inntil Bjørndalen og Branderud (1989) på slutten av 80-tallet gjorde en omfattende kartlegging av kalkfuruskog i hele landet, med tanke på vern av slik skog. De var også på Skorpa og Nøklan, og lagde gode beskrivelser av vegetasjonen og landskapet på de dolomittrike delene av øyene. De anbefalte også at de best utviklede delene skulle vernes som naturreservat, mens resten av øyene også burde vernes med et mindre strengt vern.

I hvert fall Skorpa, men trolig også Nøklan har vært bebodd i svært lang tid. Skorpa var handelssentrum og kirkested for området. Det er flere gårder på begge øyene, de ble brent under 2. verdenskrig, men mange bygninger ble bygget opp igjen. Det virker imidlertid usikkert hvorvidt gårdsdriften ble tatt opp igjen på noen av gårdene selv om det ble bygget opp hus. Harald Mehus rapporterer allerede i 1965 om omfattende gjengroing på Skorpa (Mehus 1965), noe som tyder på at gårdene var forlatt allerede da.

Det er ingen fastboende på gårdene per i dag, og de brukes bare i varierende grad som fritidsboliger. Kulturlandskapet ved noen av gårdene beskrives av Jenny Mikalsen og

Anders Often i 1993. Også de nevner gjengroing som et problem for det urterike engene som åpenbart hadde stort artsmangfold og basekrevende arter.

Det er også registrert en anselig antall fuglearter på Skorpa og Nøklan, og flere rødlistede arter bruker øyene, blant annet nordlig fiskemåke (artsdatabanken.no). Krykkje hekket også på nordsiden av Skorpa inntil 1993, men har ikke blitt påvist siden den gang (Karl-Otto Jakobsen pers. medd.).

I utkast til verneplan for kystregionen i Troms fylke som ble utarbeidet i 1996 lanseres både Skorpa, Nøklan og Høyholman som en samlet lokalitet, men øyene ble først vernet 4. juni 2004, åtte år senere. Fra vernetidspunktet og frem til i dag har det vært lite ytterligere dokumentasjon av naturmiljøet i verneområdet bortsett fra noe fugleregistreringer. De eldre kartleggingene (siste var Bjørndalen og Branderud 1989), fulgte ingen standardisert metodikk, og stedfesting av alle observasjoner holder naturlig nok ikke dagens nivå. For å kunne utøve forvaltning i henhold til de normer som gjelder i 2012 var det derfor nødvendig å gjøre en ny kartlegging.

Etter ønske fra Fylkesmannen i Troms har de antatt mest verdifulle arealene på øyene blitt kartlagt på nytt. Av forvaltningsmessige hensyn ble følgende prioriteringen gitt av Fylkesmannen i Troms.

1. Alle områder på Skorpa i tilknytning til bebyggelse inkludert Sandøyra, Vågen, Moan, Neset, Storsletta, Amorsletta og Gammelgården. Alle områder på Nøklan i tilknytning til bebyggelse inkludert Ytterbukt og Neset, Nøklanhamn og Nøkkeleidet, Singelbukt, Myrvoll, Midtervoll og Undervoll.
2. Resten av Nøklan, og resten av Skorpa sørøst for en rett linje Amorsletta-Sandøyra.
3. Skorpa forøvrig
4. Høyholman

Det skulle være spesielt fokus på å påvise følgende naturtyper og arter:

- Lokalteter med kalkbjørkeskog iblandet furu
- Kalkrike enger, og annen kulturbetinget engvegetasjon
- Forekomster av krypsivaks (*Trichophorum pumilum*)

Metodikken i DN håndbok nr. 13 (rev 2007) skulle brukes.

4 NATURGRUNNLAGET I KARTLEGGINGSOMRÅDET

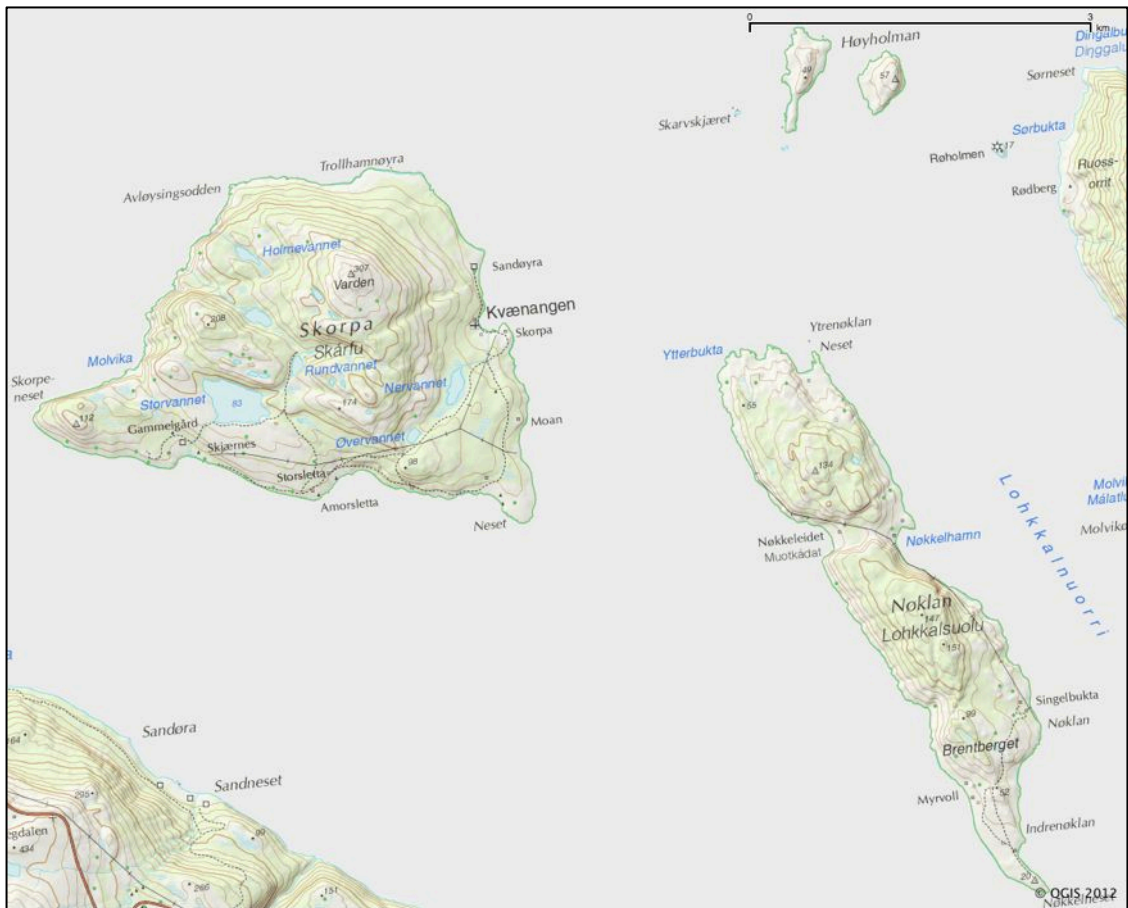
4.1 Topografi og bioklimatologi

Figur 1. Reservatets regionale beliggenhet, midt i Kvænangsfjorden. Innfelt viser vegetasjonsseksjonene svakt oseaenisk (blått), overgangsseksjon (lys blått), og svakt kontinental seksjon (hvitt) i henhold til Moen (1998). Skorpa og Nøklan ligger i indre deler av svakt oseaenisk seksjon.

I denne delen av landet er den klimatiske gradienten fra kyst til innland temmelig markant, og følger Kvænangsfjordens retning (Moen 1998). Skorpa og Nøklan ligger trolig i svakt oseaenisk seksjon, selv om en bare ca 50 km mot sørøst kommer over i svakt kontinental seksjon (Fig. 1). Hele arealet ligger for øvrig i nordboreal vegetasjonssone.

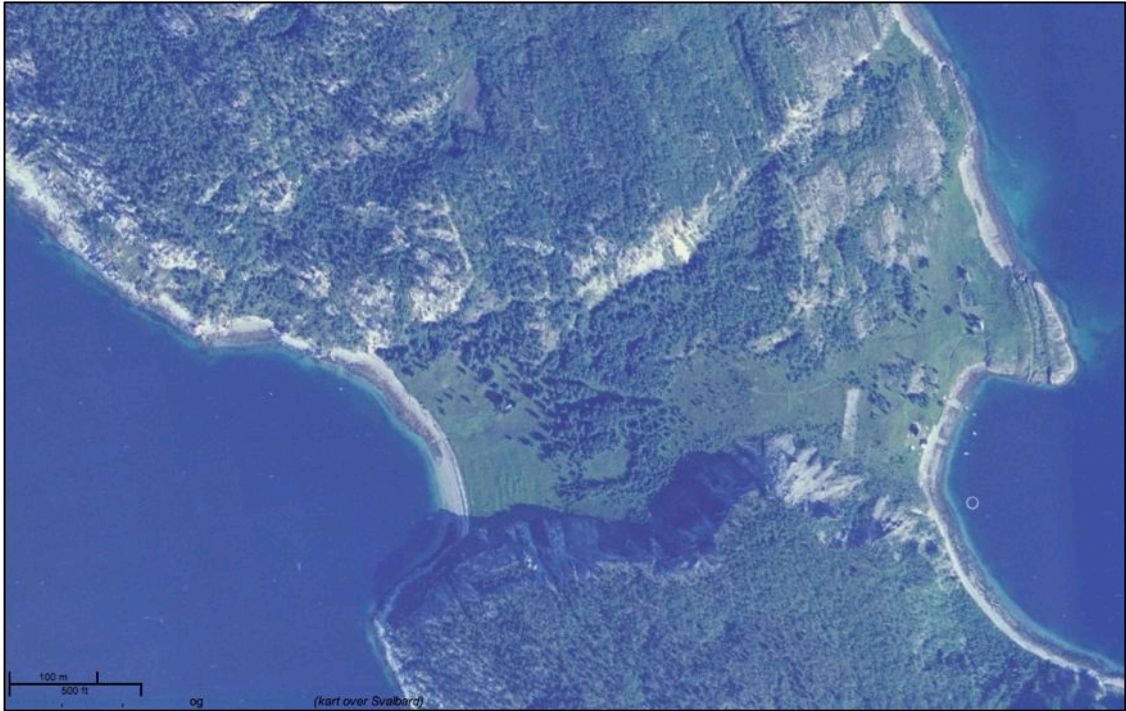
Topografien på øyene er variert, og henger sammen med utbredelsen av dolomitt (Fig. 2 og 3). Skorpa har en rund form, med to markerte nes i sørvest og sørøst. Høyeste punkt, Varden, er 307 meter over havet. Sør for det høyeste punktet er det et landskap med små daler og kløfter, og det finnes flere innsjøer. Den neste fire kilometer lange sørkysten består av en mer eller mindre bratt bakke ned mot sjøen, og i denne sørvendte delene er det åpenbart gunstigere klimaforhold som har vært viktig for gårdene som ligger her. Den sørøstre delen ligger på dolomittberggrunn, og her finnes en del typisk topografi forbundet med slik berggrunn, spesielt langs sørkysten. Dette er imidlertid mye bedre utviklet på Nøklan. Nord-, og nordøst-siden av Skorpa er lite klimagunstig, bratt, karrig og lite gjestmild.

Figur 2. Oversikt over landskapsvernområdet Skorpa-Nøklan. Høyholman i nord er også med i verneområdet.

Nøklan har to topper, nord og sør for Nøkkeleidet som er et lavt område litt nord for midten av denne avlange øya. Landskapet skråner ned fra disse toppene med varierende grad av bratthet, men de flateste områdene er rundt toppene. Nøklan har også et nes mot sør med lavt, og relativt flatt terreng. Store deler av Nøklan har imidlertid dolomittberggrunn og disse har en svært forreven mikrotopografi som har sammenheng med hvordan dolomitten forvitrer. Det er et uregelmessig system av fordypninger, sprekker og kløfter som gir et veldig vanskelig farbart terreng. Alle de konvekse formene i landskapet gir også en stor andel av flater som er utsatt for tørke, og uttørkingsfaren er generelt større enn i andre systemer. Små rasmarker er også vanlig.

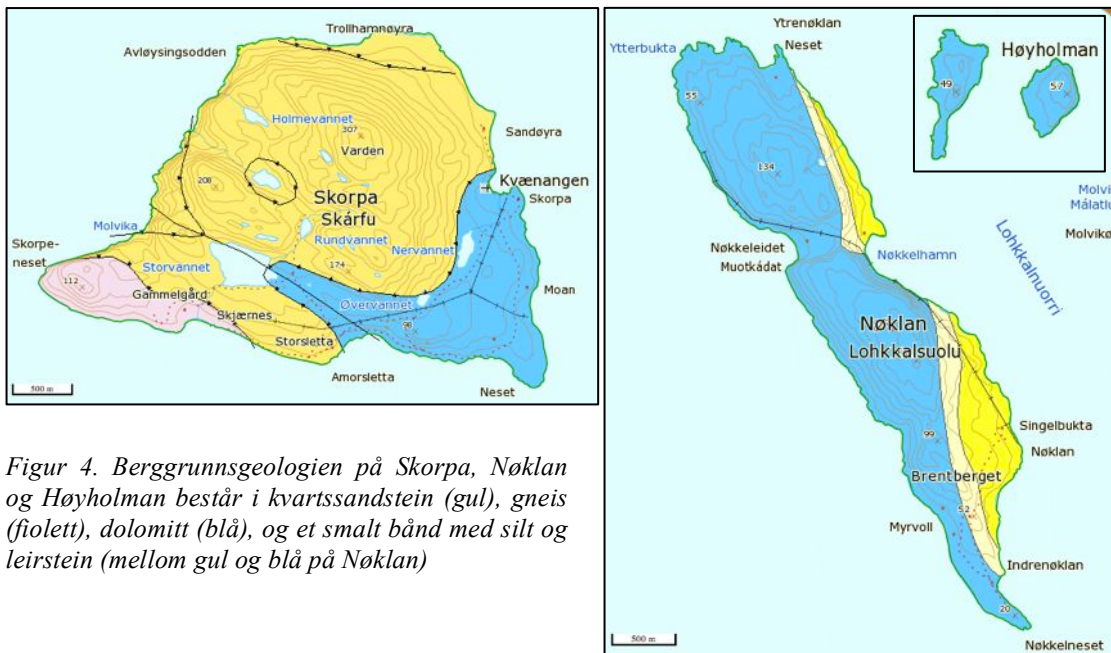
Den østre delen av Nøklan har ikke dolomitt, og her ligner terrenget på det som er på Skorpa. Denne nordøstvendte delen har imidlertid dårlige solforhold og generelt mindre potensial for sjeldne og varmekrevende arter.

Figur 3. Flybilde av området over Nøkkeleidet. Den øvre venstre delen av bildet gir et inntrykk av den særdeles forrevne mikrotopografien som er vanlig i dolomittområdene på Nøklan. Ellers sees store dolomitrasmarker på sørsiden av Nøkkeleidet, og oppe til høyre forekomstene av kvartssandstein, med en mer grå farge. Kilde: Norge i bilder.

4.2 Geologi

4.2.1 Berggrunn

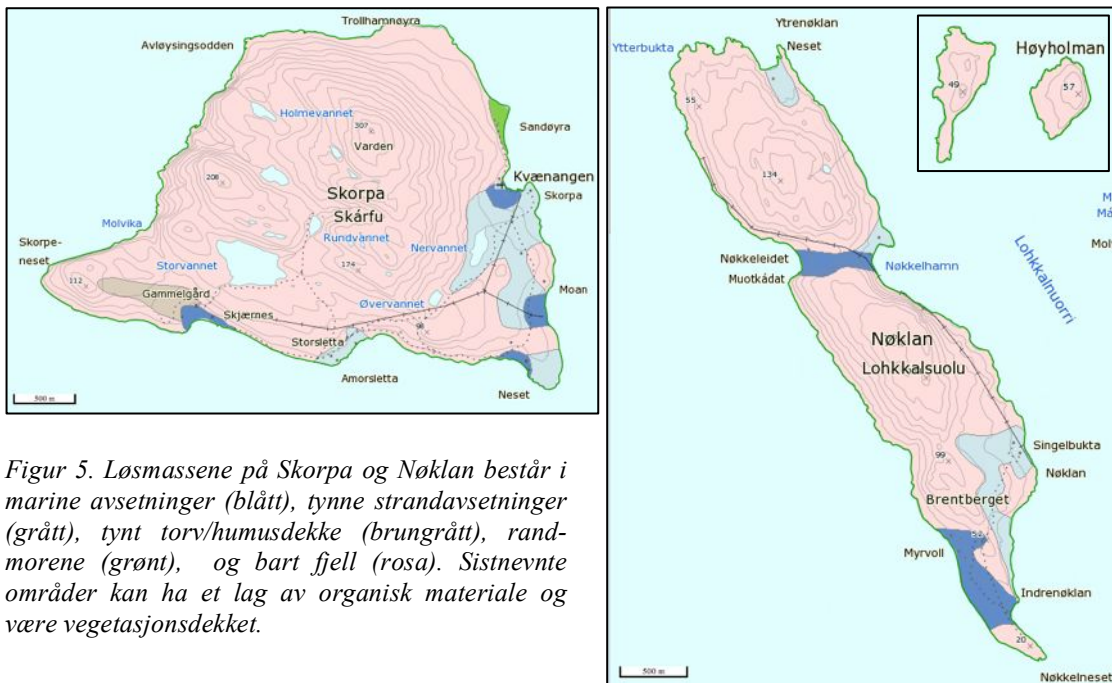

Figur 4. Berggrunnsgeologien på Skorpa, Nøklan og Høyholman består i kvartssandstein (gul), gneis (fiolett), dolomitt (blå), og et smalt bånd med silt og leirstein (mellom gul og blå på Nøklan)

Det er de store forekomstene av dolomitt som dominerer i verneområdet og gir grunnlag for de naturverdiene som er begrunnelsen for vernet. Disse er utbredt over den sørøstre delen av Skorpa, og den vestre delen av Nøklan, samt noe over på østsiden. Høyholman har også utelukkende dolomittberggrunn. Det er på disse arealene i verneområdet at det er potensiale for basekrevende arter. Enkelte av dolomittområdene er imidlertid overdekket av løsmasser, noe som reduserer basevirkningen (se kapittel 4.2.2).

Ellers er det kvartssandstein som dominerer på de resterende delene av Skorpa bortsett fra på den vestre neset som har gneis. På Nøklan er det også kvartssandstein på de østre delene, samt et tynt silt og leirsteinsbånd som skiller denne bergarten fra dolomitten i vest (Fig. 3).

4.2.2 Løsmasser

Figur 5. Løsmassene på Skorpa og Nøklan består i marine avsetninger (blått), tynne strandavsetninger (grått), tynt torv/humusdekke (brungrått), randmorene (grønt), og bart fjell (rosa). Sistnevnte områder kan ha et lag av organisk materiale og være vegetasjonsdekket.

Skorpa, Nøklan og Høyholman har generelt lite løsmasser, men de som er har avgjort en betydning for det biologiske mangfoldet i de områdene de forekommer. På Skorpa er de fleste løsmassene konsentrert rundt området sør for kirkestedet og noen steder langs sørkysten. Effekten av løsmassene er blant annet at de dekker over dolomittberggrunnen og gjør området mindre baserikt. Dette gjør seg spesielt gjeldende sør for kirkestedet. Dette området er derfor overraskende få forekomster av kalkskog og basekrevende arter, selv om det ligger på dolomittberggrunn.

Ellers er det typisk at gårdsdriften har okkupert så og si alle løsmasseavsetningene som er å oppdrive på øyene. Her er det anlagt innmark, og kun i noen få områder mellom kirka og Nervannet er det tilnærmet naturskog på et område dekket av løsmasser. De fleste løsmassene er imidlertid marine, og har potensiale for å gi noe basevirkning til jordvannet.

På de resterende områdene der løsmasselagene er tynne eller fraværende er det den lokale berggrunnen som har størst innvirkning på floraen.

5 METODE

5.1 DN håndbok 13

Publikasjonen kjent som DN håndbok nr. 13 ”Kartlegging av naturtyper - verdisetting av biologisk mangfold” ble første gang publisert i 1999. Håndbokas kanskje viktigste element er trolig utvelgelsen og beskrivelsen av et antall naturtyper som blir ansett som verdifulle, og dermed skal avgrenses og kartlegges. Det er arbeidet med å påvise, avgrense og beskrive forekomster av disse naturtypene som refereres til som kartlegging av naturtyper i de fleste sammenhenger. I håndboka blir de utvalgte naturtypene omtalt i en rekke fakta-ark, og det blir antydning ulike utforminger og hvordan verdisetting skal gjøres. De mest verdifulle områdene blir betegnet som ”Svært viktige” (verdi A), og har såkalt nasjonal verdi. Utforminger med status ”Viktig” (verdi B) har regional verdi. Det er også en tredje klasse av utforminger med lokal verdi (verdi C). Områder med verdi A eller B får en forvaltningsstatus som gjør at det må tas visse hensyn i henhold til lovverket. For eksempel kan det normalt kun gis midler til skjøtsel av kulturlandskap hvis arealene er verdisatt som A- eller B-områder.

Det kom en ny utgave i 2006, som bygget på erfaringene fra kartleggingen som var gjort siden 1999. I den nye utgaven var fakta-arkene revidert, og tre nye naturtyper beskrevet som verdifulle, og det er da totalt definert 57 ulike verdifulle naturtyper. Denne utgaven ble igjen justert noe i 2007 i forbindelse med at det ble publisert en ny rødliste i 2006. Det var derfor nødvendig å implementere den, og samtidig ble det gjort mindre justeringer. Det er den siste utgaven med justeringene fra 2007 som er lagt til grunn for denne kartleggingen.

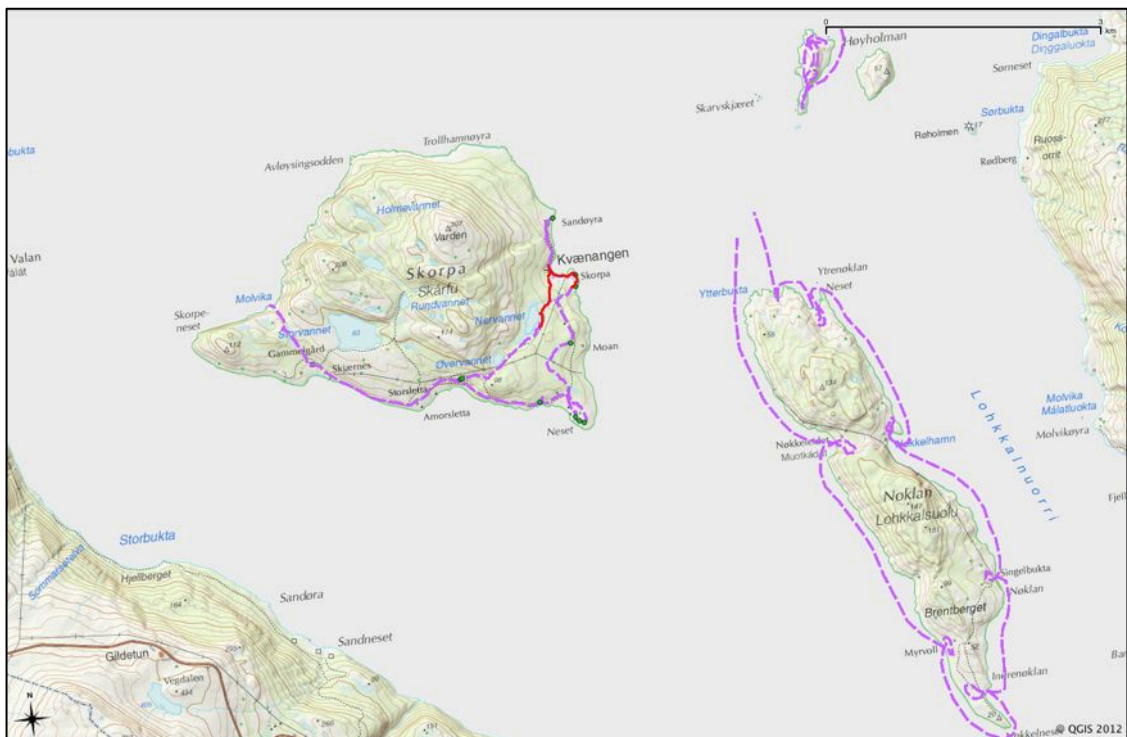
I skrivende stund er det også under utarbeidelse en tredje utgave av DN håndbok 13. Denne vil etter alt å dømme bli sterkt revidert i forhold til 2. utgave. Det er de siste årene lansert et helt nytt klassifiseringssystem for naturtyper, ”Naturtyper i Norge – NiN” (Halvorsen m. fl. 2009). I 2011 kom det også en rødliste for naturtyper basert på NiN-systemet (Lindgaard og Henriksen 2011). Tredje utgave av håndbok 13 vil implementere NiN-systemene og rødlista for naturtyper.

5.2 Feltarbeid

Utgangspunktet for kartleggingen var øya Spildra, og planen var å oppsøke de ulike gårdene og prioriterte områdene med strandhugg fra småbåt. Kraftig vind fra sørøstlig retning og høy sjø vanskeliggjorde arbeidet og gjorde det i første omgang umulig å oppsøke Nøklan. En klarte å legge til ved Molvika på nordøstsiden av Skorpa som var i le for vinden, og denne øya ble derfra befart til fots den 18. juli. En gikk fra Molvika over til sørsiden ved Gammelgård, og oppsøkte derfra alle gårdene i en runde østover til Neset og nordover til kirkestedet. Herfra gikk turen forbi Nervatnet og tilbake til Storletta med retur til Molvika.

Vinden løyete ikke neste dag, men under en kort spakning mot kvelden den 19. juli ble det mulig å oppsøke Høyholman som tidligere ikke er befart av botanikere. Det ble derfor valgt å prioritere Høyholman, selv om disse øyene var sist på Fylkesmannens prioriteringsliste. På grunn av det dårlige været ble det bestemt å innpasse befaringene på Nøklan senere på sesongen. Denne øya ble derfor befart en måned senere med strandhugg på kulturmarkslokalitetene fra småbåt. Se forøvrig figur 6. for befaringrute.

Første omgang av feltarbeidet 18. og 19. juli 2011 ble utført av Geir Arnesen, Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Som nevnt ble alle gårdene på Skorpa oppsøkt, og det ble tatt opp en kryssliste for karplanter ved hver innmark. Områdene ble også behørig fotografert. Nøklan ble befart på samme måte av Geir Arnesen og Alicia Sánchez Mora 19-20. august 2011.

Figur 6. Lilla strek viser befaringrutene i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

6 RESULTATER

6.1 Skorpa

6.1.1 Slåttemark

All kulturmarka på Skorpa bærer i dag preg av å være sterkt gjengrodd. Det er uvisst hvor lenge engene har ligget uten drift, men vi anslår 30-70 år for de fleste engene. Det er generelt sterkt oppslag av nitrofil vegetasjon, som er vanlig på slåtte-enger i denne gjengroingsfasen. Dette skjer fordi vegetasjonen ikke blir fjernet, og dermed gir den råtnende vegetasjonen et tilskudd av nitrogenholdig næring hver sesong. Denne trenden er akselererende og når sitt maksimum med dominans av høyvokst mjødukt (*Filipendula ulmaria*) og geitrams (*Chamerion angustifolium*). Se forøvrig figur 7 og 8. Etter dette stadiet kommer det inn trær og busker, og noen av de områdene som har stått lengst uten hevd er å betrakte som ung skog i dag.

Figur 7. Gammelgård, med mannshøyt dekke av hovedsaklig mjødukt (*Filipendula ulmaria*) og brennesle (*Urtica dioica*). Mellom husene finnes et område som er slått nærmest som plen. Her finner en igjen en del av de gamle engartene. Foto: Geir Arnesen.

Figur 8. Storsletta er også en av gårdene langs sørkysten av Skorpa hvor slåtte-engene er helt gjengrodd med mjødurt (*Filipendula ulmaria*) og geitrams (*Chamerion angustifolium*). Bygningene på den gjengrodde gården Amorsletta sees i bakgrunnen. Foto: Geir Arnesen.

Figur 9. Gården Neset på sørøstspissen av Skorpa. Denne gården ligger på dolomittområdet, men berggrunnen er overdekket av sedimenter. I forgrunnen sees et lite område med kortvokst eng som har et artsinventar som ligner på det som var på den gamle slåtte-enga. I bakgrunnen tar enorme bestander av høyvokst mjødurt (*Filipendula ulmaria*) over resten av de store engene til denne gården. Dette området har et visst potensiale for vellykket restaurering og skjøtsel av hele eller deler av den gamle enga Foto: Geir Arnesen.

Figur 10. Stien nordover mot gården Skjåbergneset som ligger ved kaia og kirkestedet på øya. Alle gårdene i dette området er sterkt preget av gjengroing slik som kan observeres i forgrunnen på dette bildet. På haugene i bakgrunnen er det imidlertid skrinnere jord, og gjengroingen har gått vesentlig saktere. Noe av artsmangfoldet fra slåtte-engene er bevart her, med blant annet stedvis dominans av dunhavre (*Avenula pubescens*). Området er aktuelt for restaurering og skjøtsel. Foto: Geir Arnesen.

På skrinnere jord går naturlig nok gjengroingsprosessen saktere fordi produksjonen er mindre. Noen mindre og skrinnere områder på Neset på sørøstspissen (Fig. 9), og ved gården Skjåbergneset nær den gamle kaia (Fig. 10) finnes slike områder, og her kan en fremdeles påvise lavvokst urterik vegetasjon ligner de gamle slåtte-engene som fantes på øya. Disse er imidlertid også truet av gjengroing, og skjøtselstiltak er nødvendig for å bevare de siste restene av slåtteengpreget mark på Skorpa.

Ulike kilder opplyser at det har beitet rein på Skorpa en periode, og det har åpenbart beitet sau, men det er uvisst om disse også har vært på de gamle slåtte-engene etter at hevden av disse ble avsluttet. Per i dag er det lite synlige spor av beiting, så vi antar at eventuelt beite på den gamle innmarka har skjedd i relativt beskjedent omfang.

Når det gjelder gjødsling så ble dette vanlig etter 2. verdenskrig. Gjødsling gjør at jordsmonnet blir mer produktivt, og mange av de autentiske slåttemarksartene fra tradisjonell drift går etter hvert ut. Disse er tilpasset lite nitrogennæring fordi det ligger i slåttemarkas natur at en fjerner produksjonen hvert år (slår gresset og fjerner høyet). På de gjengrodde engene på Skorpa er det vanskelig å bedømme hvorvidt de er gjødslet i en kortere periode etter krigen før hevden ble lagt ned. Det er nødvendig å intervju eventuelle personer som har kunnskap om dette for å forsøke å utrede gjødslingsspørsmålet.

6.1.2 Rike strandberg og rasmarker

To rasmarkslokaliteter med verdi A og forekomst av krypsivaks (*Trichophorum pumilum* - VU) ble avgrenset på sørsiden av øya. En rekke andre basekrevende arter

finnes også i dette området. På den sørvendte bratte delen av dolomittområdet på Skorpa er det åpenbart flere slike rasmarkslokaliteter inne mellom kalkskogen.

Langs sørsiden av Skorpa mellom Storsletta og Neset er det en sammenhengende forekomst av rike strandberg i dolomitt. Dette lokaliteten er også vurdert å ha verdi A.

6.1.3 Kalkskog og høystaudeskog

Dolomittområdene på sørøstspissen av Skorpa har noen områder med kalkskog. To slike arealer er avgrenset som verdifulle. Store deler av dolomittområdet er imidlertid overdekket av mindre kalkrike sedimenter, og kalkvirkningen er derfor her vesentlig begrenset.

Skogsområdene med mest markert basevirkning finnes i de bratte områdene mellom Storsletta og Neset, samt i noen mindre områder mellom Øvervatnet og Nervatnet. Skogslokalitetene har et utvalg av relativt vanlige basekrevende arter som rødflangre (*Epipactis atrorubens*), reinrose (*Dryas octopetala*), fjellkvikurle (*Pseudorchis straminea*), grønnkurle (*Coeloglossum viride*) og vanlig nattfiol (*Platanthera bifolia*). De basekrevende artene dukker bare opp stedvis der det er spesielt skrint jordsmonn, og blotninger av dolomitten.

I et område sør for kirken, langs et bekkedrag, er det også avgrenset en høystaudeskog. en del gamle trær hadde fått stå igjen og danner et skogsområde med høy produksjon inntil kulturmarka. Det ble ikke gjort noen observasjoner av sjeldne karplanter eller lav, men lokaliteten kan være viktig for en del fuglearter som er knyttet til flommarksskog og høystaudeskog.

6.2 Nøklan

6.2.1 Slåttemark

De gamle slåttemarkene på Nøklan har et annet preg enn de på Skorpa. Dette er hovedsakelig på grunn av at det har foregått et langvarig beite av sau som har gått fritt omkring på hele øya i flere tiår etter at hevden ble lagt ned. Dette har gjort at mange av slåttemarkene har fått et sterkt preg av beitemark, og det er stort sett et omfattende innslag med store tuer av den beitetolerante arten sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), samt einer (*Juniperus communis*) en del steder. I forhold til å restaurere slåttemarkene er dette negativt, da det er temmelig omfattende tiltak som må til for å få bukt med tuer av sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), en art som det er lite av i slåttemark. En gjengrodd eng, kan ofte restaureres ved ulike relativt lite ressurskrevende tiltak som slått, rydding og fjerning av visnet plantemateriale. Slike tiltak har imidlertid lite eller ingen effekt på sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) som for eksempel ved Myrvoll dominerer flere dekar (Fig. 11).

Figur 11. Gammel slåtte-eng ved Myrvoll som nå er helt overgrodd med sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) på grunn av langvarig sauebeite. Den store forekomsten av sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) gjør området vanskelig å restaurere. Foto: Geir Arnesen.

Det finnes imidlertid positive unntak. Den vestvendte enga ved Nøkkeleidet (forsiden) har store deler av enga relativt intakt med stort innslag av urter og dunhavre (*Avenula pubescens*) som er en karakterart for gamle slåtte-enger.

Figur 12. De to gårdene ved Nøklanhamn på østsiden av Nøkkeleidet. Bygningen til venstre var trolig en husmannsplass og har lite innmark. Den er nå preget av sterkt gjengroing og blir brukt aktivt som fritidsbolig. Hovedgården til høyre har større enger, og de øvre delene har fremdeles et relativt intakt artsinventar, selv om sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er i ferd med å ta over i områdene nedover mot sjøen. Foto: Geir Arnesen.

Noen enger ved Ytre Nøklan (Fig. 13) og ved Nøklanhamn (Fig. 12) har også mye av det opprinnelige artsmangfoldet, men er preget av sauebeite og gjengroing, ikke minst med einer (*Juniperus communis*) som trolig favoriseres av sauebeitet (Fig. 14). Den sørligste gården Indre Nøklan har også noen mindre områder som ikke er svært beitepåvirket.

Figur 13. Fra engene ved Ytre Nøklan. Det er sterkt preg av sauebeite her, men fremdeles domineres deler av enga av dunhavre (*Avenula pubescens*) til venstre. Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) har overtatt andre steder (til høyre). En svært gammel trebygning står også på den gamle innmark, og det finnes hustufter (forgrunnen). Det er også oppført en nyere fritidsbolig som er gjerdet inn på de østligste delene av enga.

Figur 14. Dunhavreeng i Ytterbukta helt nord på Nøklan under sterk gjengroing med einer (*Juniperus communis*) som trolig favoriseres av sauebeite. Dette er imidlertid trolig et mindre problem enn overgang til sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*). Einer (*Juniperus communis*) kan fjernes ved brenning eller manuell rydding, og ved videre skjøtsel kan en restaurere enga da det opprinnelige artsmangfoldet fremdeles finnes.

De to gårdene ved Singelbukta er blant de mest gjengrodde i reservatet. Her er det ingen engflater igjen bortsett fra noe helt inntil husene. De gamle slåttemarkene har fått ung skog (Fig. 15).

Figur 15. De gamle slåttemarkene mellom gårdene i Singelbukta er nå fullstendig gjengrodd og har oppslag av jevngammel bjørk (*Betula pubescens*) og rogn (*Sorbus aucuparia*). Foto: Geir Arnesen.

Konklusjonen for kulturmarka på Nøklan er at den klart største trusselen for slåttemarkene på øya er det intense sauebeitet som pågår. Hvis en skal bevare restene av slåttemarka er det nødvendig med strakstiltak. Sekundært er også gjengroing en stor trussel.

6.2.2 Kalkskog

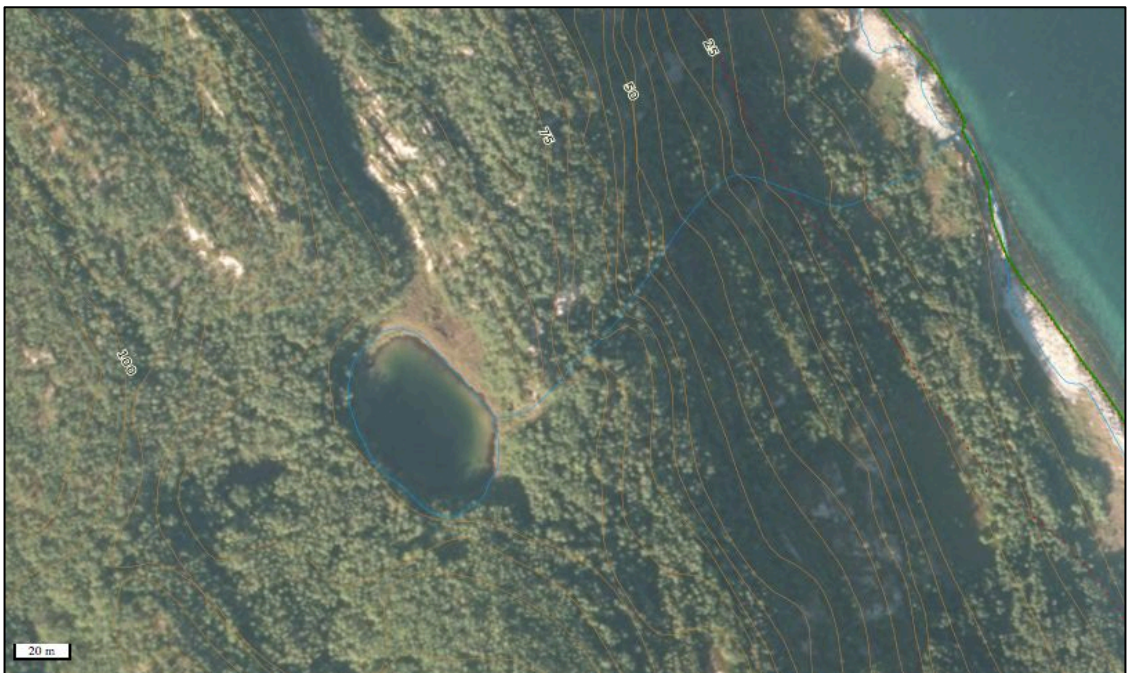
Bortsett fra kulturlandskapet har Nøklan først og fremst forekomst av store arealer med kalkskog. Det finnes både kalkfuruskog og kalkbjørkeskog, samt blandinger av disse. Bjørndalen og Branderud beskrev hovedsakelig kalkbjørkeskog, men det er åpenbart store områder med furuskog også (Fig. 16). Denne er kun fragmentarisk undersøkt i denne kartleggingen, men er ganske godt dokumentert fra tidligere undersøkelser, spesielt i Bjørndalen og Branderud (1989). Krypsivaks (*Trichophorum pumilum*) er påvist flere steder, og er trolig relativt vanlig. Arten er vanskelig å oppdage, og finnes den først i et området er den gjerne til stede der det er forhold for den. På Nøklan har den utallige potensielle voksesteder. Artsmangfoldet ellers som beskrives fra den rabbepegede skogene i dolomittområdene på Nøklan er relativt vanlige arter på ekstremt baserike habitater slik som rødflangre (*Epipactis atrorubens*), grønnkurle (*Coeloglossum viride*), dvergsnelle (*Equisetum scirpoides*) rødsildre (*Saxifraga oppositifolia*), gulsildre (*Saxifraga aizoides*) med flere.

Figur 16. Kalkfuruskog på de sørvestvendte delene av Nøklan mellom Myrvoll og Nøkkeleidet. Foto: Geir Arnesen.

6.2.3 Kalksjø

Midt mellom Nøklanhamn og Ytre Nøklan ligger et lite tjern på ca 80 m o. h. Dette tjernet tilfredsstiller temmelig sikkert kravene til å kunne benevnes kalksjø, med over 20 mg/l Ca. Den har den typiske blågrønne fargen, og ligger i et ekstremt kalkrikt område (Fig. 17). Undersøkelse av kalksjøer i henhold til metodikk gjengitt i handlingsplanen for kalksjøer krever en del prøvetakingsutstyr som vi ikke disponerte under kartleggingen på Nøklan. Lokaliteten bør imidlertid tas med i det fremtidige arbeidet med kartlegging av kalksjøer. Det er potensiale for rødlistede kransalger i denne sjøen.

Figur 17. Tjern mellom Ytre Nøklan og Nøklanhamn som etter all sannsynlighet er en kalksjø. Den blågrønne fargen er typisk for kalksjøer. Kilde: Norge i bilder.

6.2.4 Rike strandberg

Så og si hele Nøklans kyststripe i dolomittområdet på den langstrakte øya har rike strandberg i dolomitt (Fig. 18). Dette er en av de naturtypene som skal avgrenses i henhold til metodikken. Strandbergene på Nøklan er utallige, men de fleste har svært likt artsmangfold med rødsildre, gulsildre, bleiksøte (*Gentianella aurea*), bitter bergknapp (*Sedum acre*) og fjellsnelle (*Equisetum variagatum*) og kalkmessinglav (*Xanthoria soreliata*).

Figur 18. Rike strandberg på nordspissen av Nøklan, ved Ytterbukt. Foto: Geir Arnesen.

6.3 Høyholman

Høyholman er etter det vi vet ikke undersøkt med hensyn til vegetasjon og naturtyper tidligere. Disse to øyene er i sin helhet på dolomittgrunn. Det finnes ikke skog og knapt et eneste tre, og vegetasjonen er preget av omfattende aktivitet av sjøfugl, og da spesielt måkearter som hekker i over store arealer. De fleste høyder er sterkt eutrofiert med fugleskitt og har typisk artssammensetning for såkalte ”fugletopper”. Vi undersøkte kun den vestre av øyene, som også er den største, men avstandsobservasjoner over til den andre øya tilsier at de er svært like men henhold til vegetasjonstyper.

I områdene som tidligere åpenbart har vært slått er det i dag et sterkt oppslag av mjødukt (*Filipendula ulmaria*) og geitrams (*Chamerion angustifolium*), og gjengroingen med disse artene har kommet langt (Fig. 19). Det er likevel mange av de typiske slåtte-artene som fremdeles finnes, slik som fjellflokk (*Polemonium caeruleum*) og dunhavre (*Avenula pubescens*). Det værharde klimaet på øyene gjør at trær og skog har vanskelig for å etablere seg, noe som sinker de siste stadiene av gjengroing. Den store aktiviteten av fugl øker imidlertid eutrofieringen av området og gjør at nitrofile høystauder raskere kommer opp. Det ble også registrert at einer

(*Juniperus communis*) er i ferd med å ta over en del områder der eutrofieringen er mindre, og de nitrofile artene ikke har tatt overhånd. Det ble også observert brent einer (*Juniperus communis*) flere steder på de østlige delene av øya. Dette kan stamme fra lyngbrenning i ikke alt for gammel tid. Dette trenger imidlertid dokumentasjon fra historiske kilder.

I skrinne områder helt sør på den vestre øya er det relativt godt bevarte områder med urterike enger som inneholder det naturlige artsmangfoldet på slåtte-enger, og det ble avgrenset en lokalitet i dette området. I tilknytning til skrinnere mark på begge øyene er det åpenbart potensiale for å restaurere arealer for fremtidig skjøtsel av slåttemark. Lyngbrenning er også et aktuelt tiltak på disse treløse øyene.

Siden Høyholman er dårlig dokumentert ble det lett spesielt etter krypsivaks (*Trichophorum pumilum*) og andre rødlistede arter av karplanter. Noen slike arte ble imidlertid ikke påvist. Mange potensielle habitater for krypsivaks (*Trichophorum pumilum*) ble imidlertid observert, så hvorfor arten ser ut til å være fraværende er litt vanskelig å forklare. Den østre av Høyholman gjenstår å undersøke med hensyn til floristikk.

Figur 19. Vestvendte bakker på Høyholman med blant annet fjellflokk (*Polemonium caeruleum*) i forgrunnen. I bakgrunnen gjengrodde slåttemarker med mjødurt (*Filipendula ulmaria*), mens det skrinnere områder i forgrunnen har flere av de gamle slåttemarksartene, men nitrofile arter kommer også inn her. Denne skråningen er også sterkt påvirket av eutrofiering fra måker som bruker området.

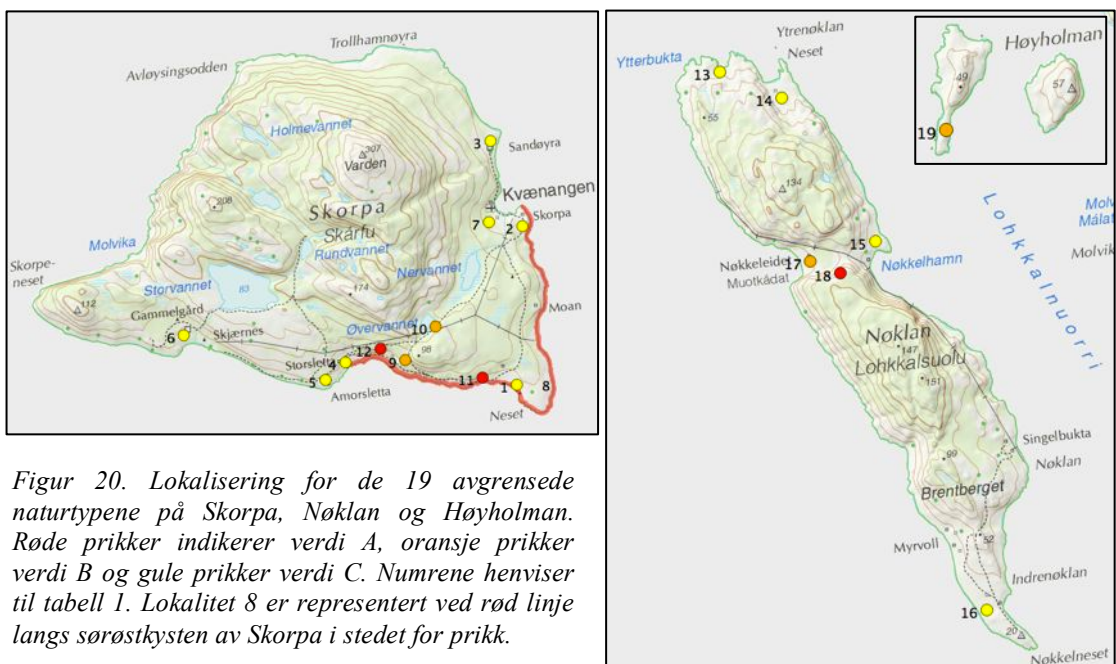
6.4 Oversikt over avgrensede lokaliteter

Det ble avgrenset 19 naturtypelokaliteter i henhold til DN håndbok nr. 13 i denne kartleggingsrunden. Lokalitetene er beskrevet i fakta-ark (kapittel 8-10), men en oversikt er gitt her i tabell 1 og figur 20.

Tabell 1. Oversikt over avgrensede naturtypelokaliteter

Lok. nr.	Navn	Naturtype	Truethet*	Verdi	Lokalisering
1	Neset	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
2	Skjåbergneset	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
3	Sandøyra	Slåttemark	Livskraftig	C	Skorpa
4	Storsletta	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
5	Amorsletta	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
6	Gammelgården, Solvang	Slåttemark	Noe truet	C	Skorpa
7	Skolevollen	Høystaudeskog	Hensynskrevende	C	Skorpa
8	Skorpa sørøst	Rike strandberg	Noe truet	A	Skorpa
9	Skorpa sør	Kalkskog	Noe truet	B	Skorpa
10	Skorpa, Øvrevatnet	Kalkskog	Noe truet	C	Skorpa
11	Breibenkan	Rasmark	Hensynskrevende	A	Skorpa
12	Småslettetfjellet	Rasmark	Hensynskrevende	A	Skorpa
13	Ytterbukta	Slåttemark	Noe truet	C	Nøklan
14	Ytre Nøklan	Slåttemark	Noe truet	C	Nøklan
15	Nøklanhamn	Slåttemark	Noe truet	C	Nøklan
16	Indre Nøklan (Undervoll)	Slåttemark	Noe truet	C	Nøklan
17	Nøkkeleidet	Slåttemark	Noe truet	B	Nøklan
18	Nøkkeleidet sør	Rasmark	Hensynskrevende	A	Nøklan
19	Vestre Høyholmen	Slåttemark	Noe truet	B	Høyholman

*Truethet er hentet fra Fremstad og Moen (2001), "Truede vegetasjonstyper i Norge". Dette verket er brukt fordi gjeldende utgave av DN håndbok nr 13 er basert på blant annet denne. I nær fremtid vil det imidlertid være aktuelt å bruke "Norsk rødliste for naturtyper" Lidngård og Henriksen (2011), etter at DN håndbok 13 kommer i revidert utgave.

Figur 20. Lokalisering for de 19 avgrensede naturtypene på Skorpa, Nøklan og Høyholman. Røde prikker indikerer verdi A, oransje prikker verdi B og gule prikker verdi C. Numrene henviser til tabell 1. Lokalitet 8 er representert ved rød linje langs sørøstkysten av Skorpa i stedet for prikk.

6.5 Røddlistede arter

Krypsivaks (*Trichophorum pumilum* - VU) er den eneste røddlistede arten som ble påvist og som er knyttet til de avgrensede lokalitetene i verneområdet Skorpa-Nøklan (Fig. 21). Arten vokser i rasmarker og i tilknytning til åpen vitringsjord med finmateriale av dolomitt. Dette er grunnlendte og veldrenerte miljøer med moderat til høy uttørkingsfare. Vegetasjonen er gjerne tilnærmet naturlig utviklet, uavhengig av gårdsdriften som har vært på øyene. Det er dermed liten eller ingen fare for gjengroing av disse miljøene, og spesiell skjøtsel rettet mot bevaring av krypsivaks virker unødvendig.

Det er også likevel en rekke røddlistede fuglearter som er påvist innenfor verneområdet, men som ikke har en spesiell tilknytning til lokalitetene. Basert på dataene som er tilgjengelig i Artskart (www.artsdatabanken.no) har vi forsøkt å gi en oversikt over alle røddlistede arter i verneområdet i tabell 2.

Tabell 2. Røddlistede arter i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Norsk navn	Vitenskapelig navn	Status	Lokalisering
Krypsivaks	<i>Trichophorum pumilum</i>	VU	Skorpa, Nøklan
Tyvjo	<i>Stercorarius parasiticus</i>	NT	Skorpa, Nøklan
Teist	<i>Cepphus grylle</i>	VU	Skorpa
Makrellterne	<i>Sterna hirundo</i>	VU	Skorpa
Nordlig fiskemåke	<i>Larus canus</i>	NT	Skorpa, Nøklan
Strandsnipe	<i>Actitis hypoleucos</i>	NT	Skorpa
Krykkje	<i>Rissa tridactyla</i>	EN	Skorpa (ikke observert hekkende siden 1993)

Figur 21. Krypsivaks (*Trichophorum pumilum* - VU), fotografert ved Breibenkan på Skorpa. Innfelt er artens fruktstand som står karakteristisk skjevt på toppen av stengelen. Foto: Geir Arnesen.

6.6 Videre tiltak

6.6.1 Restaurering og skjøtsel

Hvis en skal forsøke å oppfylle delen av verneformålet som omfatter kulturlandskap er det helt nødvendig å sette i gang restaurering og skjøtselstiltak i verneområdet. Det er omfattende gjengroing både på slåttemarkene og ellers på øyene.

Det er flere av gårdene på både Skorpa og Nøklan som har potensiale for restaurering av gammel slåttemark og videre skjøtsel. På Skorpa gjelder dette spesielt Neset og Skjåberghamn, samt evt. Sandøyra, men ved sistnevnte er det mindre kalkrikt. På Nøklan er spesielt engene ved Nøkkeleidet aktuelle for restaurering og skjøtsel, men det er også muligheter for å gjøre tiltak ved Nøklanhamn og på engene i Ytterbukt. På Høyholman er det en eng på sørspissen som er godt bevart på tross av manglende hevd. Det anbefales at det utarbeides skjøtelsesplaner for utvalgte slåtte-enger på øyene.

Den innførte arten tromsøpalme (*Heracleum persicum*) ble observert på gårdene Amorsletta og Storsletta, på Skorpa. Tromsøpalme (*Heracleum persicum*) er på svartelista, og har stort spredningspotensiale. Det anbefales å sette i verk tiltak snarest for å fjerne arten fra Skorpa før det blir altfor ressurskrevende.

6.6.2 Videre kartlegging

Kartleggingen som rapporteres her hadde begrensede ressurser, og en rakk ikke å kartlegge alle områdene som er antatt verdifulle. Dette gjelder i særdeleshet Nøklan som har veldig store områder med kalkskog. Skogen er ressurskrevende å kartlegge på grunn av tungt terreng og stor utstrekning. Det er utallige små habitater som kan vise seg verdifulle. Denne kartleggingen har fokusert på arealene tilknyttet gårdene og derfor ikke dekket kalkskogen godt. Trolig er kalkskogen relativt homogen, men det er behov for fokus på kryptogamer knyttet til dolomitt og eldre furuskog. Det er innen denne gruppen det er størst potensiale for å påvise flere rødlistede arter, og dermed øke verdien i området. Kryptogamer er lite kartlagt tidligere i verneområdet.

På Skorpa er det færre områder av de antatt verdifulle som ikke er oppsøkt. Den kan nok imidlertid være enda flere rasmark- og kalkskoglokaliteter på sørsiden i dolomittområdet som ligner på de som allerede er beskrevet.

Videre kartlegging bør derfor fokusere på de store arealene med kalkskog på Nøklan. Det er veldig store arealer, og tidligere undersøkelser har ikke på langt nær rukkit over alle områdene på øya. Et åpenbart tiltak er også dokumentasjon av antatt kalksjø nordøst på Nøklan. Denne har stort potensiale for å være en av verdens nordligste kalksjøer og kan ha verdifulle forekomster av rødlistede kransalger. Det anbefales at denne undersøkes i henhold til metodikken beskrevet i handlingsplanen for kalksjøer.

7 KILDER

Bjørndalen, J. E. og Branderud, T. E. 1989. Verneverdige kalkfuruskooger V. Lokalteter i Nord-Norge. 71-75.

Direktoratet for naturforvaltning 2007. Kartlegging av naturtyper - Verdisetting av biologisk mangfold. DN-håndbok 13, 2. utgave 2006 (oppdatert 2007).

Engelskjøn, T. og Skifte O. Distribution and ecology of *Trichophorum pumilum* (Vahl) Sch. & Th. (Cyperaceae) in Norway. Reports from Kevo subarctic research station. 20 1987. 9-19.

Fremstad, E. Vegetasjonstyper i Norge. NINA temahefte 12. 279 s.

Fremstad, E. og Moen, A. 2001. Truede vegetasjonstyper i Norge. Norges teknisk naturvitenskapelige universitet, Vitenskapsmuseet. Rapport botanisk serie 2001 – 4. 231 s.

Halvorsen, R., Andersen, T., Blom, H.H., Elvebakk, A., Elven, R., Erikstad, L., Gaarder, G., Moen, A., Mortensen, P.B., Norderhaug, A., Nygaard, K., Thorsnes, T. & Ødegaard, F. 2009. Naturtyper i Norge (NiN) versjon 1.0.0. – www.artsdatabanken.no

Lindgaard, A. og Henriksen, S. (red.) 2011. Norsk rødliste for naturtyper 2011. Artsdatabanken, Trondheim.

Mehus, H. Skorpa i Kvæningen, Troms. Botaniske undersøkelser. Troms naturvitenskap 25. 40 s.

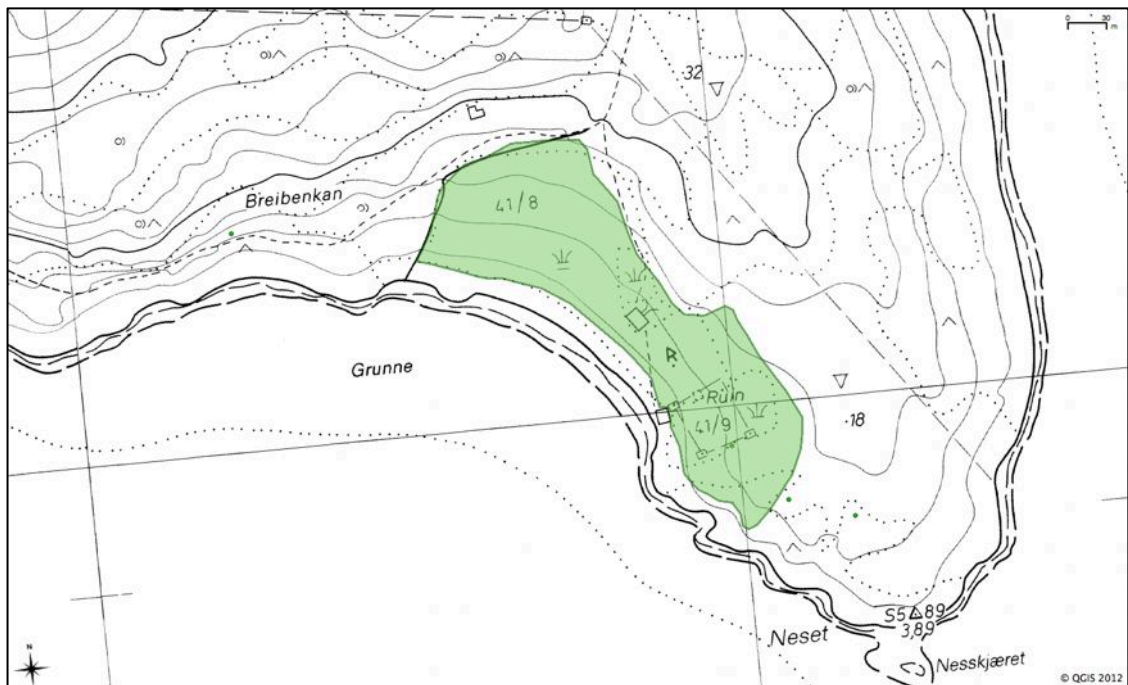
Mikalsen, J og Often, A. 1993. Nasjonal registrering av verdifulle kulturlandskap i Troms, 1992. Fylkesmannen i Troms, Miljøvernavdelingen. 14-16.

Moen, A. 1998. Vegetasjon. Nasjonalatlas for Norge. Statens kartverk, Hønefoss. 199 s.

8 FAKTA-ARK FOR LOKALITETER PÅ SKORPA

8.1 Lokalitet 1. Neset, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på sørøstspissen av øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Avgrensningen gjelder innmarka rundt gården Neset, med relativt definerte grenser i forhold til den omkringliggende skogen. Begynnende gjengroing med småbjørk noen steder gjør imidlertid grensa stedvis mer diffus. Det er dolomittberggrunn i området, men berget er stort sett overdekket av marine avsetninger.

Figur 22. Den store enga ved Neset på Skorpa. Den sørøstre delen er nærmest i bildet, og her er det en tørrere og skinnere utforming med basevirkning. Hoveddelen av enga er imidlertid sterkt gjengrodd med mjødurt (*Filipendula ulmaria*), slik som en kan se bak husene på bildet. Foto: Geir Arnesen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Enga kan klassifiseres som en frisk/tørr middels baserik eng, men det er også innslag av tørrere og svært baserike substrater. I henhold til Fremstad (1997) er det typen frisk/tørr middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå som passer best til det som er observert. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Lokaliteten har et relativt typisk innhold av karplanter for slåttemarken i denne delen av landet. Dunhavre (*Avenula pubescens*) finnes det en god del av, og det ble påvist fjellbakkesøte (*Gentianella campestris* ssp. *islandica*) ellers er ryllik (*Achillea millefolium*), småengkall (*Rhinanthus minor*), fuglevikke (*Vicia cracca*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), fjelløyentrøst (*Euphrasia wettsteinii*) og enghumleblom (*Geum rivale*) vanlige.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Størstedelen av enga er sterkt gjengrodd med nitrofile høystauder, hovedsakelig mjødurt (*Filipendula ulmaria*). Et mindre parti helt i sørøst er imidlertid mindre gjengrodd da denne delen av enga er ikke så gjengrodd fordi den ligger på tørrere og skinnere mark. Gjengroing er likevel en trussel i dette området.

Verdivurdering

Lokaliteten får kun verdi C. Manglende hevd og gjengroing gjør at verdien går ned. De skinneste delene av enga har imidlertid mange av de autentiske artene for slåtteenger, og enga er definitivt del av et helhetlig kulturlandskap. Sistnevnte er et viktig kriterium for å verdisette slåtteenger.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Restaurering og skjøtsel er aktuelt. Det er snakk om relativt enkle tiltak som fjerning av bjørkekratt og gjenopptagelse av hevd. Det er ellers lite krevende topografi på lokaliteten, noe som forenkler skjøtsel. Det anbefales at det lages en skjøtselsplan for gården Neset.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.2 Lokalitet 2. Skjåbergneset, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensning, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger ved gården Skjåbergneset, på øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Enga har en uklar avgrensning i øst til et område med fruktbar jord som trolig har vært bruk til dyrking og i enda eldre tid som kirkegård. Vi har valgt å sette østgrensen langs stien som går over området. I nordøst er det også en uklar overgang til en krattskog som muligens har vært beitemark. I øst er det imidlertid en klar overgang til strandberg. Enga har blant de nærmeste til gården, og ligger i en forsenkning på marine sedimenter. De nordlige delene ligger imidlertid på dolomittknauser, og er langt tørrere.

Figur 23. Dunhavre-eng ved Skjåberghneset, og overgang til gjengrodd eng med nitrofile arter som mjødurt (*Filipendula ulmaria*) i bakgrunnen. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Enga kan klassifiseres som en frisk til fuktig middels baserik eng, men det er også innslag av tørr svært baserik eng på knausene i øst. I henhold til Fremstad (1997) er det typen frisk/tørr middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå som passer best til det som er observert. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Dunhavre (*Avenula pubescens*) dominerer, sammen med ryllik (*Achillea millefolium*), bleiksøte (*Gentianella aurea*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), småengkall (*Rhinantus minor*), gjeldkarve (*Pimpinella saxifraga*) og sibirgressløk (*Allium schoenoprasum*). Gjeldkarve (*Pimpinella saxifraga*) er kanskje den mest basekrevende artene og en typisk art på tradisjonelt hevdede slåtte-enger, sammen med dunhavre (*Avenula pubescens*). Gjeldkarve (*Pimpinella saxifraga*) har også sin nordligste forekomst i verden på Skorpa. I de gjengroddene delene (som er mesteparten) er det mjødurt (*Filipendula ulmaria*) og geiterams (*Chamerion angustifolium*) som dominerer.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Det er uvisst om enga på noe tidspunkt har vært gjødslet eller etter at hevdene av innmarka ble lagt ned. Den trues nå av gjengroing med bjørk og nitrofile arter.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi C, Den har noe små deler med typisk arts mangfold, og er del av et helhetlig kulturlandskap med flere enger, bygninger, gammel kai og kirke.

Gjengroingen og tap av arter trekker ned, men det er et visst potensiale for restaurering, selv om det er ressurskrevende.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

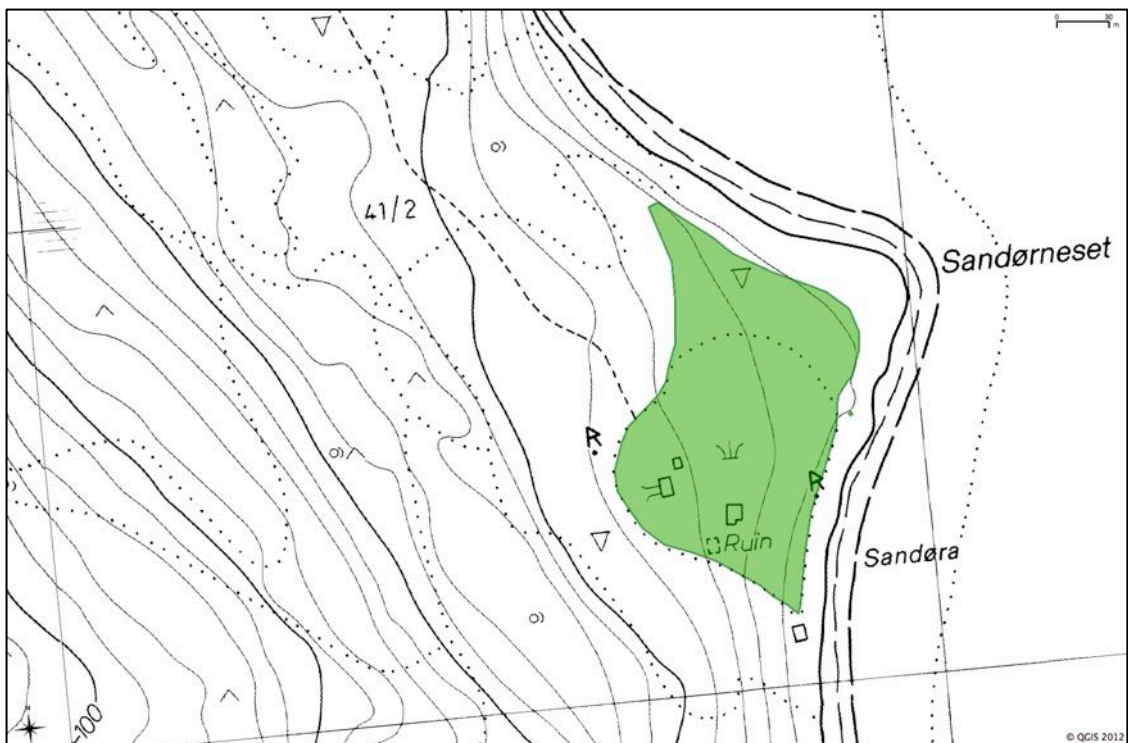
Denne enga trenger restaurering og skjøtsel for å kunne bevaras. Det er snakk om relativt enkle tiltak som fjerning av bjørkekratt og gjenopptagelse av hevd. Deler av den avgrensede lokaliteten er imidlertid kupert og kan være krevende å slå. Det anbefales at det lages en skjøtselsplan for Skjåbergheset, og at området innlemmes i handlingsplan for slåttemark.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.3 Lokalitet 3. Sandøyra, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark
Utforming:	D0104 Frisk fattigeng
Verdi:	C
Undersøkt dato:	18.07.2011

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger ved gården Sandøyra, som er den nordligste gården på østsiden av øya Skorpa i Kvængangsfjorden, Nord-Troms. Enga er klart avgrenset mot sjøen i øst, og mot skog alle andre retninger. Det er basefattig substrat i området, og berggrunnen er kvartsittsandstein. Den østvendte eksponeringen gir moderate solforhold. De øvre (vestre) delene av enga har friskt jordsmonn, mens de nedre delene har skrinnere jord som gir høyere uttørkingsfare.

Figur 24. Gården Sandøyra sett fra sjøen. Lokaliteten består av hele enga på bildet. Det kortvokste arealet i forgrunnen har beholdt de gamle slåttemarksartene i vesentlig større grad enn øvre deler på grunn av større uttøringsfare i dette grunnlendte området. Lenger bak er det friskere mark, og her er det kraftig oppslag av den nitrofile arten hundekjeks. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Naturtypen er slåttemark, og vegetasjonstypen er frisk fattigeng (G4 i Fremstads system).

Artsmangfold

Ryllik (*Achillea millefolium*), fuglevikke (*Vicia cracca*), bleiksøte (*Gentianella aurea*) og fjellbakkesøte (*Gentianella campestris* ssp. *islandica*) er de mest typiske slåttemarksartene, men det ble også registrert engsnelle (*Equisetum pratense*), gullris (*Solidago virgaurea*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), fjelløyentrøst (*Euphrasia wettsteinii*). Hundekjeks (*Anthriscus sylvestris*) dominerer imidlertid mesteparten av enga på friskere mark der den er gjengrodd.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Dette er en gammel slåtte-eng, og det er usikkert om den kan ha blitt gjødslet. Den kan også ha vært beitet noe etter at hevdn med slått ble lagt ned, men dette har ikke satt nevneverdige spor. Enga trues nå av gjengroing med nitrofile arter slik de tilgrensende arealene fremstår.

Verdivurdering

Enga får kun verdi C, på tross av at den har noen typiske slåttemarksarter i enkelte områder. Mangel på hevd og kraftig gjengroing med nitrofile arter trekker verdien ned. Enga er likevel del av et helhetlig kulturlandskap med bygninger, kai og kirke. Den har også et visst potensiale for restaurering siden autentiske slåttemarksarter fremdeles finnes.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

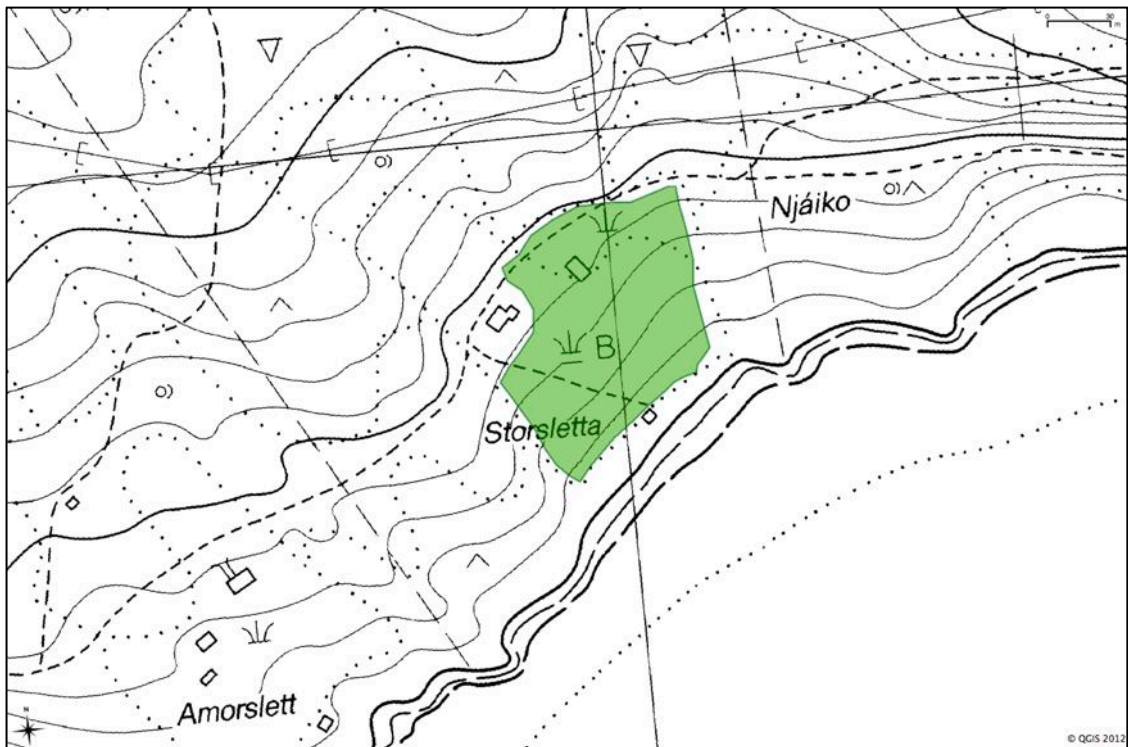
Denne enga trenger restaurering og skjøtsel for å kunne bevares. Det er snakk om relativt enkle tiltak som gjenopptakelse av hevd, og intens slått av de nitrofile artene. Det er avgjørende å fjerne det som blir slått. Det går også an å restaurere mer av enga oppover mot husene som i dag er totalt dominert av den nitrofile arten hundekjeks (*Anthriscus sylvestris*). Det anbefales at det lages en skjøtselsplan for Sandøyra gård, og at området innlemmes i handlingsplan for slåttemark.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.4 Lokalitet 4. Storsletta, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på sørsiden av øya Skorpa i Kvæangsfjorden, Nord-Troms. Slåttemarka finnes på alle sider av bygningene ved gården Storsletta. Det er overgang til skogstyper i alle retninger bortsett fra i sør hvor det er overgang til fjæresonesystemer. Enga ligger for en stor del på moderat basefattig substrat av marine sedimenter, mens østre deler går over på dolomittformasjonen på Skorpa. Denne delen er mer veldrenert og vesentlig mer baserik.

Figur 25. Husmannsplassen Storsletta på sørsiden av Skorpa med enger sterkt gjengrodd av mjødurt (*Filipendula ulmaria*) og geitrams (*Chamenerion angustifolium*) ned mot sjøen. Foto: Geir Arnsen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er slåttemark, og vi vurderer at utformingen frisk/tørr på middels baserik grunn er typen som passer best. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Per i dag er slåttemarka overgrodd med store mengder mjødurt (*Filipendula ulmaria*) og geitrams (*Chamenerion angustifolium*). Det ble også påvist tromsøpalme (*Heracleum persicum*) og høymole (*Rumex longifolius*). I den østre delen er det en liten bakke som mer grunnlendt mark, og her er det en tørrere liten bakke med bakksøte (*Gentianella campestris* ssp. *islandica*), rødflangre (*Epipactis atrorubens*), bergstarr (*Carex rupestris*), bitterbergknapp (*Sedum acre*), brudespore (*Gymnadenia conopsea*), bleiksøte (*Gentianella aurea*) og lappøyentrøst (*Euphrasia salisburgensis*). Enkelte av artene i denne bakken har nok også vært mer vanlig på slåtte-enga den gangen den ble hevdet.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Dette er en slåttemark hvor hevden trolig tok slutt på 50-tallet. Lokaliteten er sterkt truet av gjengroing. Den innførte arten tromsøpalme (*Heracleum persicum*) er plantet på gården. Denne arten har stort spredningspotensiale.

Verdivurdering

Lokaliteten får under tvil verdi C. Dette begrunnes i liten grad ut fra det biologiske, men snarere det faktum at slåttemarka er en del av et helhetlig kulturlandskap.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Det anbefales sterkt at tromsøpalme (*Heracleum persicum*) fjernes fra området, dette gjelder også fra nabogården Amorsletta hvor det også er innført tromsøpalme (*Heracleum persicum*). Arten har stort spredningspotensiale og kan få stort innpass på øya hvis den ikke fjernes.

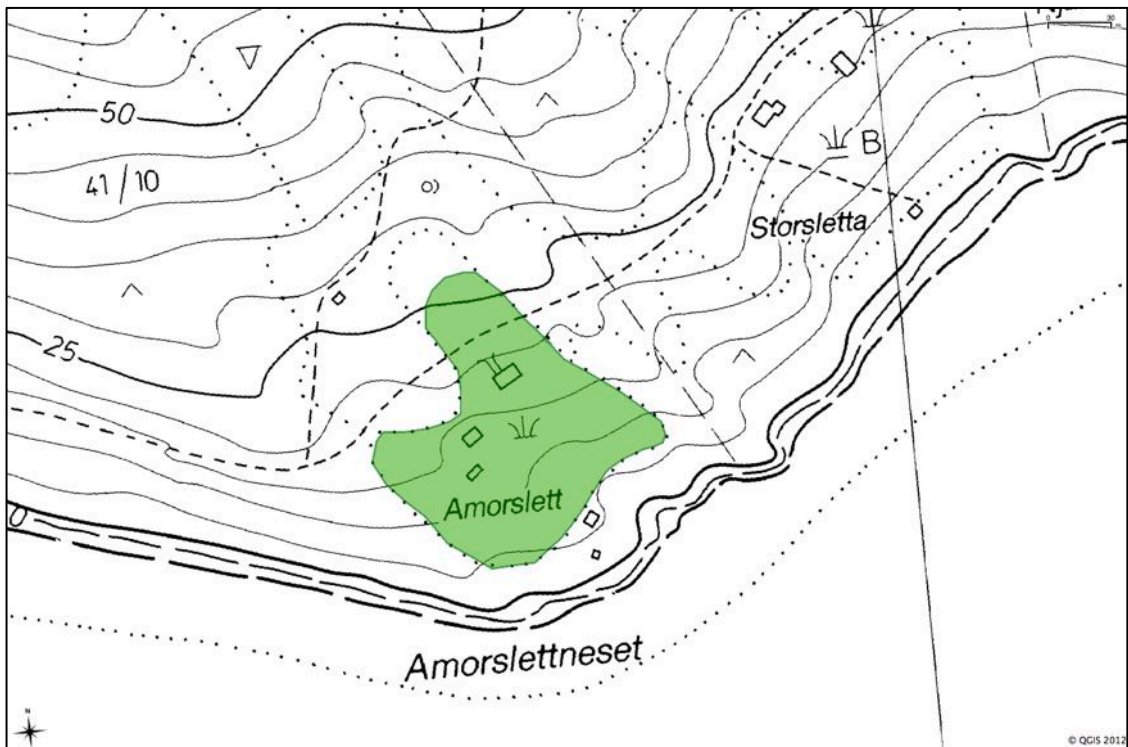
Ellers er det trolig mulig å restaurere slåttemarka. Det er snakk om relativt enkle tiltak som gjenopptakelse av hevd og intens slått de første årene. Det som slås må fjernes. Det anbefales i så fall at det utarbeides en skjøtelsesplan for gården Storsletta

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.5 Lokalitet 5. Amorsletta, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på sørsiden av øya Skorpa i Kvængangsfjorden, Nord-Troms. Slåttemarka finnes på alle sider av bygningene ved gården Amorsletta. Det er overgang til skogstyper i alle retninger bortsett fra i sør hvor det er overgang til fjæresonesystemer. Enga ligger på relativt basefattig substrat av marine sedimenter.

Figur 26. Amorsletta med gjengrodde enger ned mot sjøen. I forgrunnen sees dolomittklipper. Foto: Geir Arnesen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er slåttemark, og vi vurderer at utformingen frisk/tørr på middels baserik grunn er typen som passer best. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Per i dag er slåttemarka overgrodd med store mengder mjødukt (*Filipendula ulmaria*) og geitrams (*Chamenerion angustifolium*). Det ble også påvist tromsøpalme (*Heracleum persicum*) mellom husene, samt skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), høymole (*Rumex longifolius*) og vendelrot (*Valeriana sambucifolia*). Det er få av de typiske slåttemarksartene igjen på denne enga, men noe ryllik (*Achillea millefolium*) finnes på områder som ikke er så overvokst. Noen unge bjørker finnes også og understreker at gjengroingen har kommet langt på denne gården.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Dette er en slåttemark hvor hevden trolig tok slutt på 50-tallet. Lokaliteten er sterkt truet av gjengroing. Den innførte arten tromsøpalme (*Heracleum persicum*) er plantet på gården. Denne arten har stort spredningspotensiale.

Verdivurdering

Lokaliteten får under tvil verdi C. Dette begrunnes i liten grad ut fra det biologiske, men snarere det faktum at slåttemarka er en del av et helhetlig kulturlandskap.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Det anbefales sterkt at tromsøpalme (*Heracleum persicum*) fjernes fra området, dette gjelder også fra nabogården Storsletta hvor det også er innført tromsøpalme

(*Heracleum persicum*). Arten har stort spredningspotensiale og kan få stort innpass på øya hvis den ikke fjernes.

Ellers er det trolig mulig å restaurere slåttemarka. Det er snakk om relativt enkle tiltak som å rydde det lille som er av småbjørk, gjenopptakelse av hevd og intens slått de første årene. Det som slås må fjernes. Det anbefales i så fall at det utarbeides en skjøtselsplan for gården Storsletta.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.6 Lokalitet 6. Gammalgård og Solvang, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyreliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensning, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på sørsiden av øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Slåttemarka finnes på alle sider av bygningene ved gårdene Gammalgård og på sørsiden av plassen Solvang rett vest for. Det er overgang til skogstyper i alle retninger bortsett fra i sør hvor det er overgang til fjæresonesystemer. Enga ligger for en stor del på moderat basefattig substrat av marine sedimenter.

Figur 27. Gammelgård fotografert fra Kvængangsfjellet. Plassen Solvang ligger mellom trærne til venstre og er ikke synlig. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er slåttemark, og vi vurderer at utformingen frisk/tørr på middels baserik grunn er typen som passer best. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Per i dag er slåttemarka overgrodd med store mengder mjødukt (*Filipendula ulmaria*), brennesle (*Urtica dioica*) og geitrams (*Chamenerion angustifolium*). En liten del av enga mellom husene på Gammelgård har blitt slått, og her er de gamle slåttemarksartene for en stor grad til stede. Stripefølblom (*Leontodon saxatilis*), ryllik (*Achillea millefolium*) og vanlig kattefot (*Antennaria dioica*) dominerer her. Mot nord og overgangen mot skogen er det også inntog av bjørk (*Betula pubescens*) i områder der trolig hevd ble oppgitt tidligere enn engene nærmest husene.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Dette er en slåttemark hvor hevd trolig tok slutt på 50-tallet eller tidligere. Lokaliteten er sterkt truet av gjengroing.

Verdivurdering

Lokaliteten får under tvil verdi C. Dette begrunnes i liten grad ut fra det biologiske, men snarere det faktum at gården er en del av et helhetlig kulturlandskap rundt en gård (Gammelgård) og det som trolig er en husmannsplass (Solvang). Potensiale for restaurering gjør også at området har en viss verdi.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

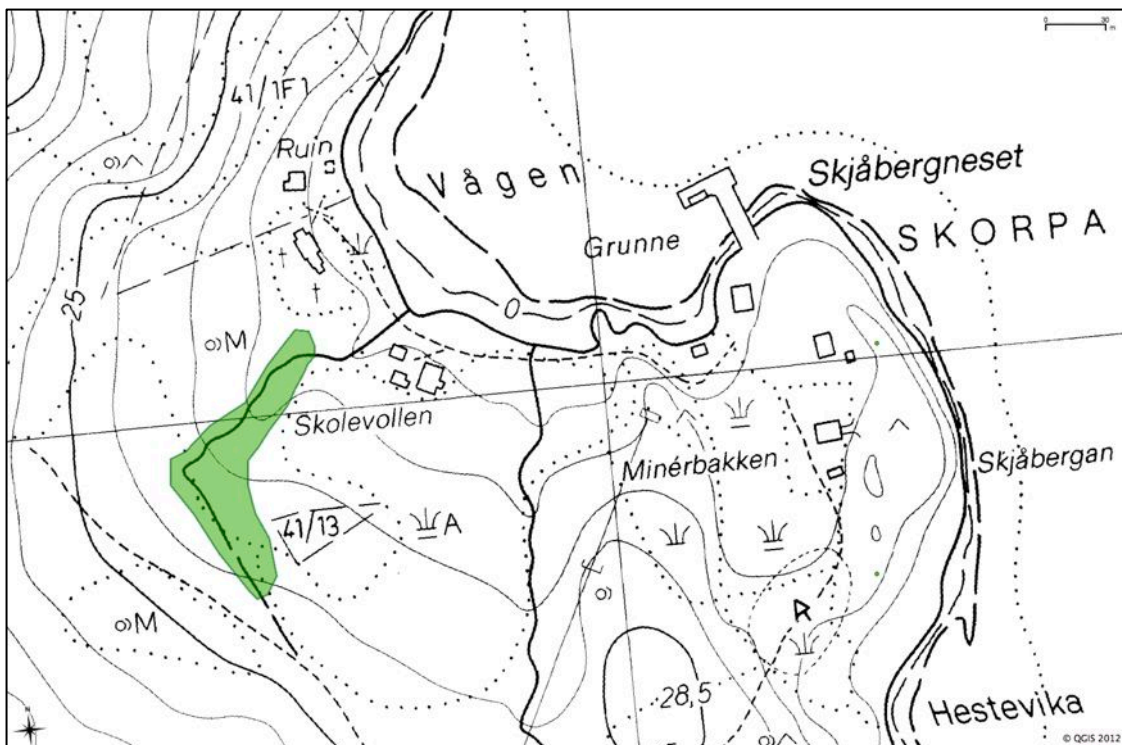
Det er trolig mulig å restaurere slåttemarka. Det er snakk om relativt enkle tiltak som gjenopptakelse av hevd og intens slått de første årene. Det som slås må fjernes. Det anbefales i så fall at det utarbeides en skjøtelsesplan for Gammelgård.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.7 Lokalitet 7. Skolevollen, høystaudeskog

Naturtype (%):	F05 Gråor-heggeskog	
Utforming:	D0501 Flommarksskog	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	
Lokaliteten bli ikke fotografert		

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Denne skogen ligger på øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Rett sør for kirken kommer det ned en bekk som renner i et lite søkk, og her er det friskere mark med skog som ser ut til å ha fått stå i fred på tross av at det er nært kulturmark på særlig østsiden av lokaliteten. I andre retninger er området avgrenset relativt diffust mot andre typer skog. Området har dolomittberggrunn, men denne ser ut til å være dekket over av et tykt lag med marine sedimenter, og det er ikke nevneverdig kalkvirkning i området.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er gråor-heggeskog av flommarkstypen. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som "Hensynskrevende".

Artsmangfold

Gråor (*Alnus incana*) dominerer området, men det er også innslag av noe bjørk (*Betula pubescens*) og silkeselje (*Salix caprea* ssp. *spachelata*). Det ble ikke observert interessante arter av epifyttiske lav, herunder knappenålslav, selv om det ble søkt spesielt etter dette. Feltsjiktet har ballblom (*Trollius europaeus*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*) og engsoleie (*Ranunculus acris*). Sauetelg, og skogburkne (*Athyrium filix-femina*) er også vanlige, og i kantsonene mot mer lysåpne habitater er det mye mjødurt (*Filipendula ulmaria*) enghumbleblom (*Geum rivale*) og hundekjeks (*Anthriscus sylvestris*). Trolig er lokaliteten viktigst for fuglearter som er knyttet til flommarksskog.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Arten er relativt lite påvirket på tross av at den er nært kulturmark, men det har nok vært tatt ut noe virke for svært lenge siden. Det er enkelte trær som er temmelig gamle.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi C. Det er vanskelig å gi noen høyere verdi da arts mangfoldet er såpass trivielt og lokaliteten har en relativt begrenset utstrekning.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

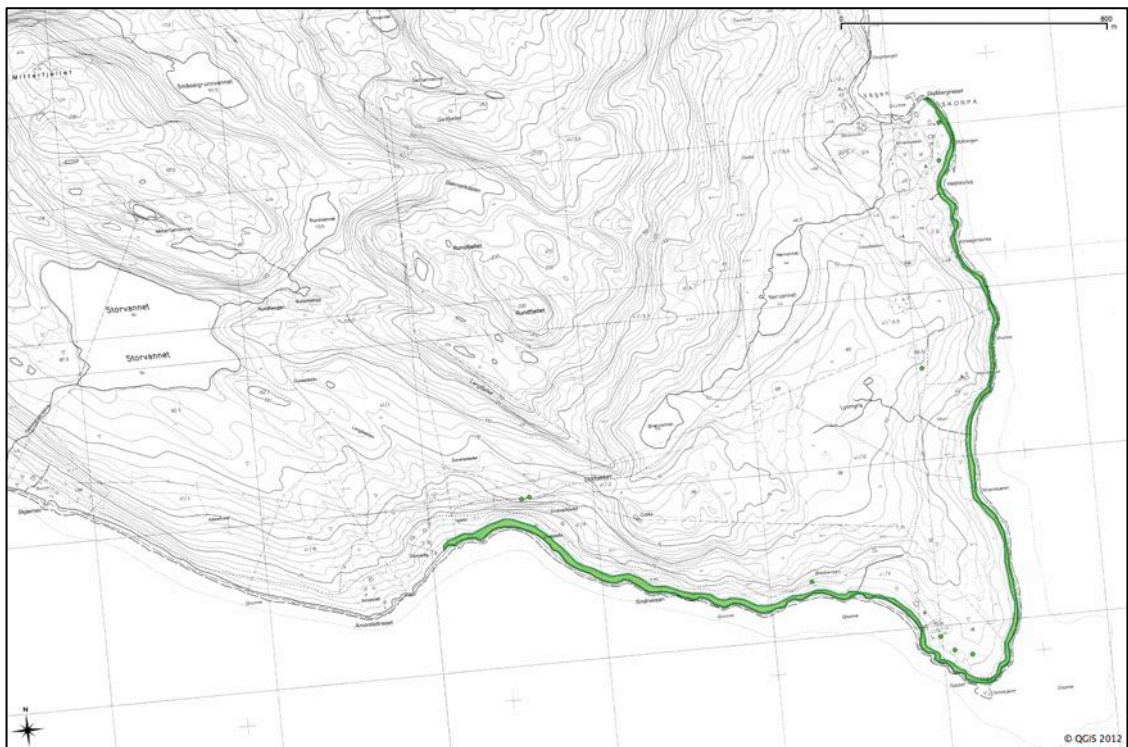
Det er ikke nødvendig med noen spesielle hensyn. Lokaliteten kan utvikle seg til å få større verdi, og flere arter (spesielt av kryptogamer og sopp) hvis den ikke blir hugget eller utsatt for andre inngrep.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.8 Lokalitet 8. Skorpa-sørøst, rike strandberg

Naturtype (%):	G09 Rikt strandberg
Utforming:	G0902 Vestlig og nordlig strandberg
Verdi:	A
Undersøkt dato:	18.07.2011

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Strandbergene ligger på øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Den sørøstre delen er dominert av dolomittberggrunn, og er svært baserike. Lokaliteten strekker seg rundt hele denne delen av øya og er avgrenset av sjøen, og overgang til mindre sjøpåvirkede naturtyper av skog og kulturmark på den andre siden. I vest er det overgang til andre bergarter, mens i nord er det overgang til menneskeskapte habitater og en stor strand.

Figur 28. Strandberg av dolomitt på Skorpa, med overgang til gammel slåttemark og beitemark. Foto: Unni Bjerke Gamst.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Rike strandberg er en mangfoldig naturtype, men i dette tilfellet er det snakk om svært baserike strandberg på dolomittberggrunn med stort artsmangfold. Utformingen er den som i metodikken er beskrevet som vestlige og nordlige strandberg. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”. Det er flere steder overgang til kulturmark på baserik grunn.

Artsmangfold

Krypsivaks (*Trichophorum pumilum* - VU) trolig å finne i de minst sjøpåvirkede delene av strandbergene, selv om den ikke ble påvist under denne kartleggingen. Ellers er fjellbakkeseøte (*Gentianella campestris* ssp. *islandica*), bleiksøte (*Gentianella aurea*), bitterbergknapp (*Sedum acre*), rødsildre (*Saxifraga oppositifolia*), gulsildre (*Saxifraga aizoides*), rødflangre (*Epipactis atrorubens*), fjellsnelle (*Equisetum variagatum*) og dvergjamne (*Selaginella selaginoides*) blant de kalkkrevde artene som vokser på lokaliteten.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Bergene danner overgang til kulturmark flere steder, både slåtte-enger og områder som tidligere åpenbart ble brukt til beiting. Ellers er bergene lite påvirket

Verdivurdering

Vi vurderer denne lokaliteten til å ha verdi A. Det begrunnes først og fremst med at den er svært stor, og har stor sannsynlighet for forekomst av krypsivaks

(*Trichophorum pumilum* - VU). Det er også overganger til andre potensielt verdifulle naturtyper slik som slåttemark på baserik grunn og kalkbjørkeskog. Dette gjør at bergene blir del av et verdifullt kompleks av naturtyper. Det er potensiale for å påvise flere basekrevende og rødlistede arter på lokaliteten som kan underbygge verdivurderingen.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

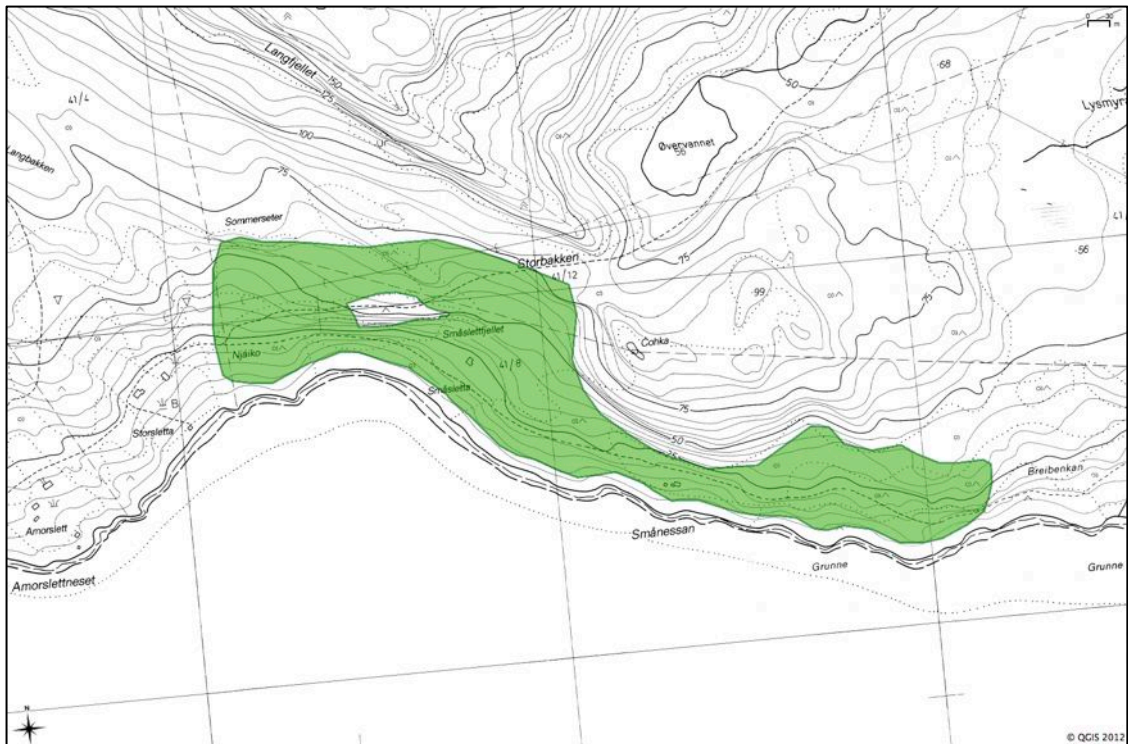
Restaurering og skjøtsel av tilgrensende kulturmarker vil også kunne bidra til å øke verdien og artsrikdommen på strandbergene.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.9 Lokalitet 9. Skorpa sør, kalkskog

Naturtype (%):	F03 Kalkskog
Utforming:	F0303 Kalkbjørkeskog
Verdi:	B
Undersøkt dato:	18.07.2011

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Området ligger på øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Langt øst på den sørvendte delen er det en li med dolomittberggrunn som ikke er nevneverdig overdekket. Området har bjørkeskog med innslag av silkeselje. Avgrensningen i sør er mot rike strandberg, mens det i fleste andre retninger er overgang til skog på mindre baserik grunn. I nord er det også noen kalkrike rasmarker.

Figur 29. Rødflangre (*Epipactis atrorubens*) og nattfiol (*Platanthera bifolia*) fotografert i kalkskogen mellom Storsletta og Neset. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

I eldre dager var trolig dette området mye brukt som beitemark, og hadde et mer åpent preg enn i dag. Oppslaget av trær er imidlertid nå betydelig, og dimensjonene begynner å bli store, så dette må nå betegnes som en skog, selv om den har lite innslag av gamle trær. Den omfattende kalkvirkningen i området gjør at naturtypen blir kalkskog, og utformingen er kalkbjørkeskog. Naturtypen er imidlertid i mosaikk med små rasmarker av vitringsmateriale av dolomitt. Disse er stort sett så små at de ikke er skilt ut som egne lokaliteter. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Viktigste kalkkrevende arter er rødflangre (*Epipactis atrorubens*), fjellsnelle (*Equisetum variegatum*), dvergjamne (*Selaginella selaginoides*), nattfiol (*Platanthera bifolia*), fjellbakkessøte (*Gentianella campestris* ssp. *islandica*), bleiksøte (*Gentianella aurea*) og fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*). Noen steder står også fjellkvitkurle (*Pseudorchis straminea*). Krypsivaks (*Trichophorum pumilum*), brudespore (*Gymnadenia conopsea*) finnes på små glenner med grunnlendt mark, der dolomitten kommer opp i dagen. Det er også mange steder hvor en kunne forvente å finne marisko (*Cypripedium calceolus*), men denne arten er ikke påvist hverken på Skorpa eller Nøklan. Muligens kan dette ha med beitetrykket som har vært i utmarka å gjøre.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Som nevnt har nok denne skogen vært brukt som naturbeitemark og er nå i en sen gjengroingsfase.

Verdivurdering

Vi vurderer at lokaliteten har verdi B. Det er et relativt stor lokalitet, som har mange basekrevende arter av karplanter. Det er imidlertid ingen rødlistede arter påvist, og skogen er ung, noe som gjør at det er få verdier knyttet til gamle trær og død ved.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

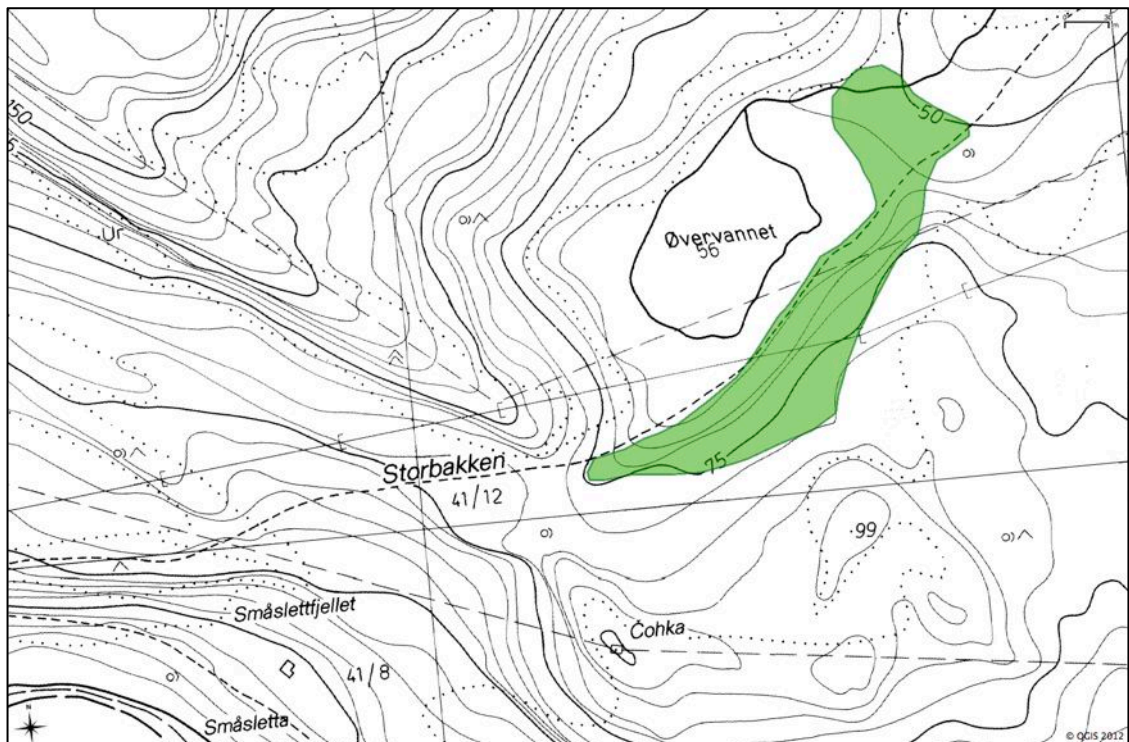
Selv om dette trolig har vært en naturbeitemark anbefaler vi nå at området får utvikle seg videre som kalkskog og foreslår ingen skjøtsel. Det ville inkludert omfattende restaureringstiltak, og hevden som beitemark kan være vanskelig å kombinere med hevd av slåttemark som vi anser som viktigere på Skorpa (ville kreve mye oppsetting av gjerder).

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.10 Lokaltet 10. Skorpa, ved Øvrevatnet, kalkskog

Naturtype (%):	F03 Kalkskog	
Utforming:	F0303 Kalkbjørkeskog	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Området ligger på øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. På sørøstdelen av øya, på sørøstsiden av Øvrevatnet er det et område skrånende mot nordvest som har baserik grunn. Det er diffus overgang til skog på mindre baserik grunn i de fleste retninger, og mot myr i nordvest mot Øvrevatnet.

Figur 30. Åpen ung skog som klart har vært beitet. Feltsjiktet har innslag av kalkkrevende arter slik som rødflangre (*Epipactis atrorubens*) og fjellkvitkurle (*Pseudorchis straminea*). Foto: Geir Arnesen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

I eldre dager var trolig dette området mye brukt som beitemark, og hadde et mye mer åpent preg enn i dag. Oppslaget av trær er imidlertid nå betydelig, og dimensjonene begynner å bli store, så dette må nå betegnes som en skog, selv om den har lite innslag av gamle trær. I de bratteste områdene er det også fragmenter av rasmark. Den omfattende kalkvirkningen gjør at naturtypen blir kalkskog, og utformingen er kalkbjørkeskog. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Viktigste kalkkrevende arter er rødflangre (*Epipactis atrorubens*), fjellkvitkurle (*Pseudorchis straminea*), reinrose (*Dryas octopetala*), bergstarr (*Carex rupestris*), fjellsnelle (*Equisetum variagatum*), dvergjamne (*Selaginella selaginoides*), nattfiol (*Platanthera bifolia*), bleiksøte (*Gentianella aurea*) og fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Området er under gjengroing etter at beite har opphørt.

Verdivurdering

Lokaliteten får en sterk verdi C. Det kalkrike området har en begrenset størrelse og ingen rødlistearter ble observert.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Selv om dette trolig delvis har vært en naturbeitemark anbefaler vi nå at området får utvikle seg videre som kalkskog og foreslår ingen skjøtsel. Det ville inkludert

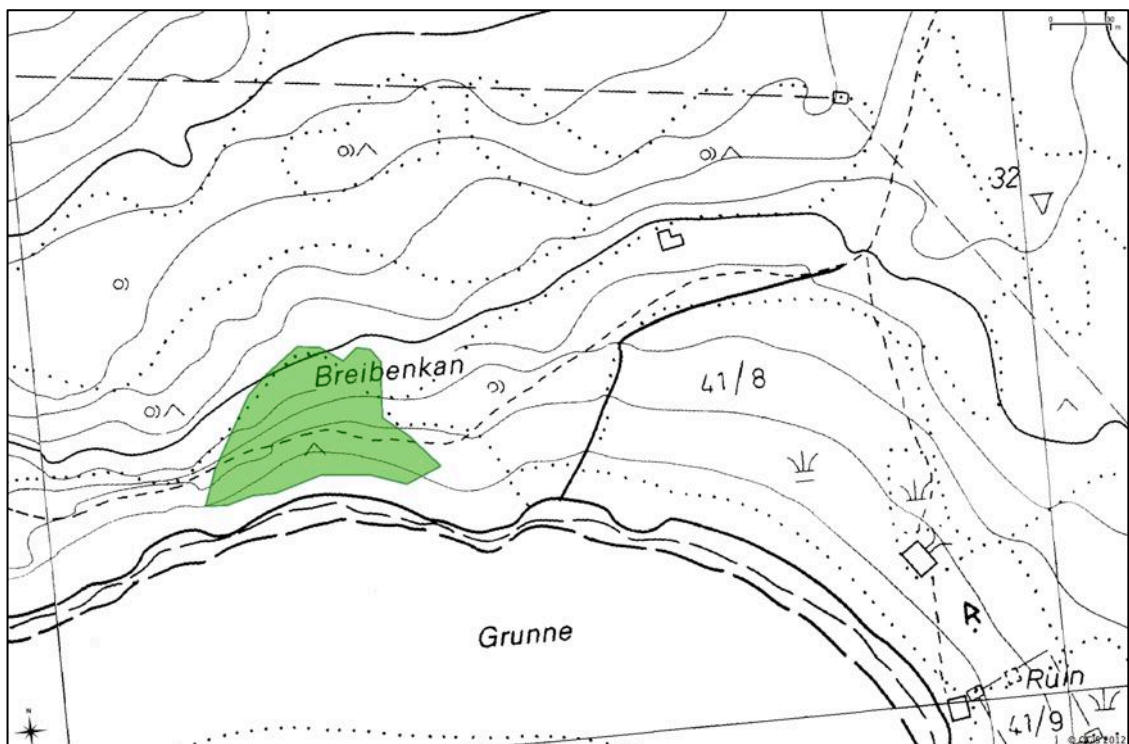
omfattende restaureringstiltak, og hevden som beitemark kan være vanskelig å kombinere med hevd av slåttemark som vi anser som viktigere på Skorpa (ville kreve mye oppsetting av gjerder).

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.11 Lokalitet 11. Breibenkan, dolomittmarsk

Naturtype (%):	B01 Rasmarsk	
Utforming:	B0103 Ustabil rasmarsk med kalkrikt finmateriale	
Verdi:	A	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på den sørøstre delen av øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Rasmarska er avgrenset av overgang til kalkskog i vest, nord og øst, og den gamle veien mellom Neset og Storsletta i sør. Dette er rasmarsker i dolomitt, og habitatet er svært baserikt og veldrenert.

Figur 31. Rasmarekene ved Breibenkan på sørsiden av Skorpa. Foto: Geir Arnesen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en rasmarek, og utformingen passer best til den som heter ustabil rasmarek med kalkrikt finmateriale. Denne rasmarka er ikke veldig ustabil, men det er åpne flater med kalkrikt finmateriale mange steder. Vegetasjonstypen er klassifisert som "Hensynskrevende".

Artsmangfold

Krypsivaks ble påvist i juli 2011. Denne arten er rødlistet i kategori "sårbar" (VU). Ellers er det store mengder rødflangre (*Epipactis atrorubens*), reinrose (*Dryas octopetala*), bergstarr (*Carex rupestris*), vanlig katterot (*Antennaria dioica*), tirltunge (*Lotus corniculatus*) og fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Området har trolig blitt brukt som beitemark når det var drift på gårdene på Skorpa, ellers er det ingen påvirkninger.

Verdivurdering

Vi vurderer denne lokaliteten å ha verdi A på grunn av sin åpenbart ekstreme kalkrikdom og store diversitet av basekrevende arter på et lite område. Forekomst av krypsivaks (*Trichophorum pumilum* - VU) underbygger vurderingen.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

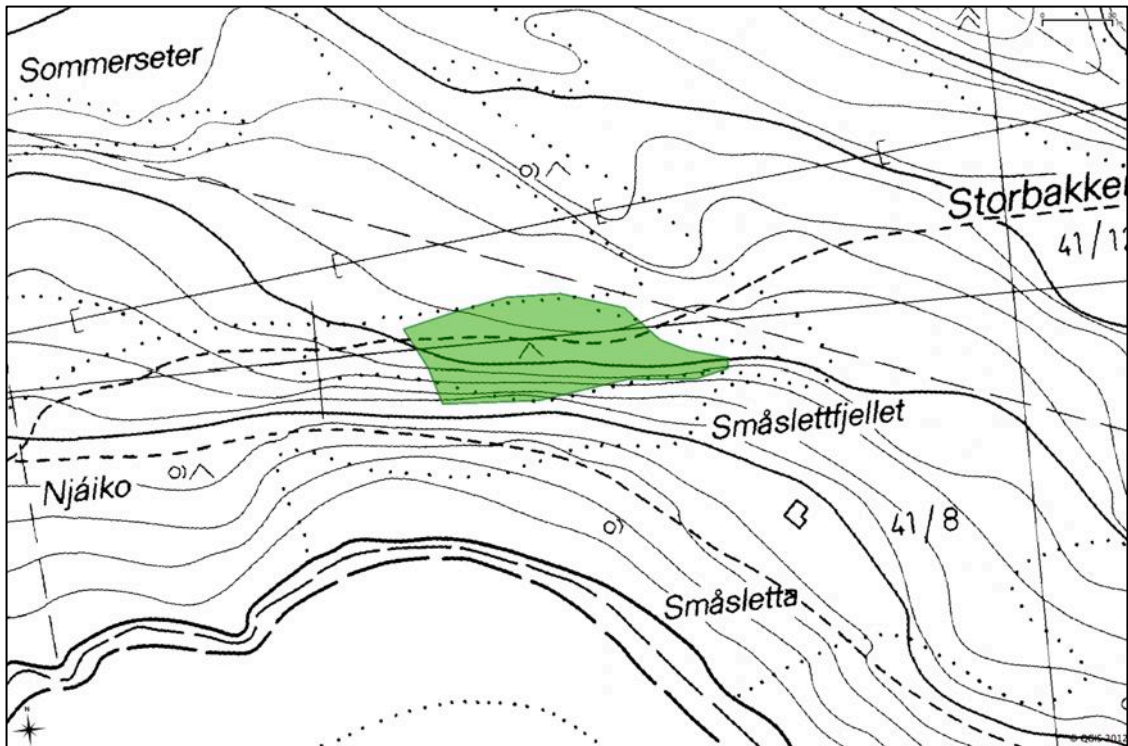
Det er neppe nødvendig med noen spesiell skjøtsel, og området bevares best ved at det kan få utvikle seg naturlig.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

8.12 Lokalitet 12. Småslettfjellet, dolomitttrasmark

Naturtype (%):	B01 Rasmark	
Utforming:	B0103 Ustabil rasmark med kalkrikt finmateriale	
Verdi:	A	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensning, naturgrunnlag

Området ligger på den sørøstre delen av øya Skorpa i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Det er gradvis overgang til kalkbjørkeskog i alle retninger. Det er dolomittberggrunn i hele lokaliteten, og substratet er ekstremt baserikt og veldrenert med lokalt vitringsmateriale.

Figur 32. Rasmarker med finmateriale av dolomitt på toppen av Småsløttfjellet. Dette området er voksested for krypsivaks. Gården Storsletta sees i bakgrunnen. Foto: Geir Arnesen

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en rasmark, og utformingen passer best til den som heter ustabil rasmark med kalkrikt finmateriale. Denne rasmarka er ikke veldig ustabil, men det er åpne flater med kalkrikt finmateriale mange steder. Vegetasjonstypen er klassifisert som ”Hensynskrevende”.

Artsmangfold

Krypsivaks ble påvist i juli 2011. Denne arten er rødlistet i kategori ”sårbar” (VU). Ellers er det store mengder rødflangre (*Epipactis atrorubens*), reinrose (*Dryas octopetala*), bergstarr (*Carex rupestris*), vanlig kattefot (*Antennaria dioica*), bjønnbrodd (*Tofieldia pusilla*), tiriltunge (*Lotus corniculatus*) og fjellfrøstjerne (*Thalictrum alpinum*). Det ble også påvist grønnburkne (*Asplenium viride*) og grønnkurle (*Coeloglossum viride*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Området har trolig blitt brukt som beitemark når det var drift på gårdene på Skorpa, ellers er det ingen påvirkninger.

Verdivurdering

Vi vurderer denne lokaliteten å ha verdi A på grunn av sin åpenbart ekstreme kalkrikdom og store diversitet av basekrevende arter på et lite område. Forekomst av krypsivaks (*Trichophorum pumilum* - VU) underbygger vurderingen.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Det er neppe nødvendig med noen spesiell skjøtsel, og området bevares best ved at det kan få utvikle seg naturlig.

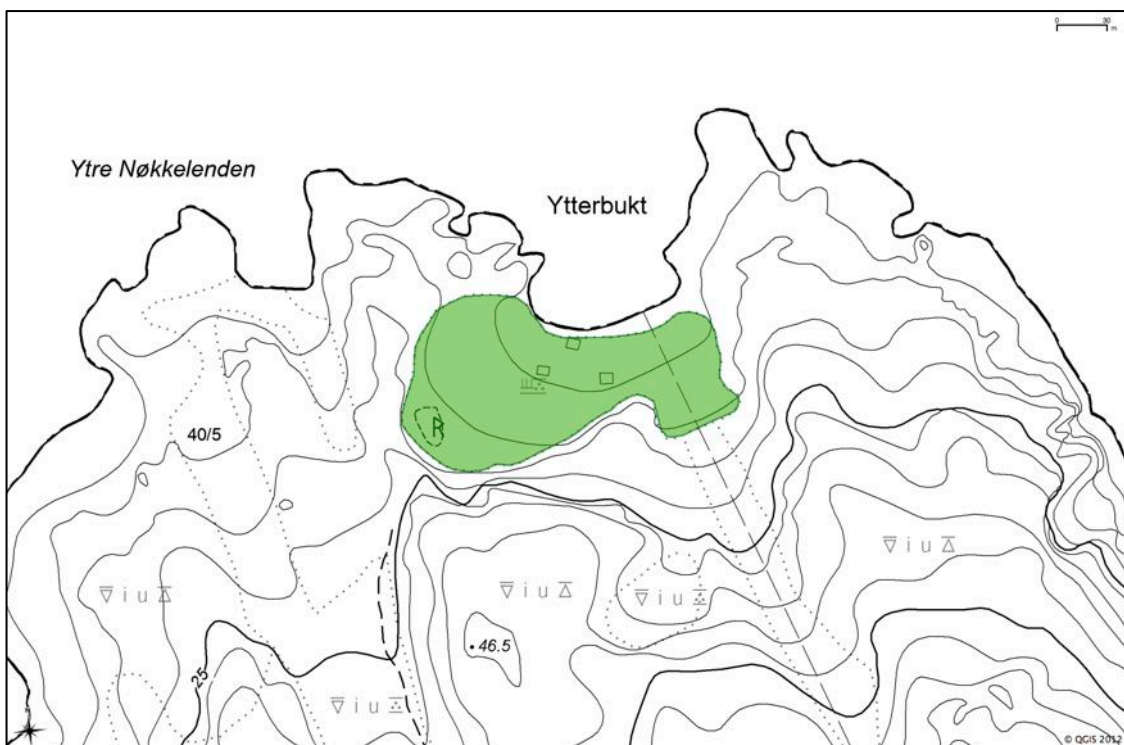
Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

9 FAKTA-ARK FOR LOKALITETER PÅ NØKLAN

9.1 Lokalitet 13. Ytterbukt, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	20.08.2011	

Prirkete linjer på kartet gir en indikasjon på den originale innmarkas utstrekning

Innledning

Området ble kartlagt den 20. august 2011 av Geir Arnesen (Ecofact) og Alicia Sánchez Mora. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger helt nord på øya Nøklan i Kvænangsfjorden Nord-Troms. Ytterbukt er en nordvendt vik som er avgrenset av sjøen i nord, og overgang til dolomittknauser og noe skog i alle andre retninger. Området ligger på marine avsetninger, men den lokale dolomittberggrunnen gjør også sitt til at området er svært baserikt.

Figur 33. Den gamle slåttemarka rundt hustufene i Ytterbukta på Nøklan. Området har vært beitet i lang tid etter at hevdene som slåttemark ble lagt ned, og har av den grunn oppslag av mye sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*), og einer (*Juniperus communis*). Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Det er trolig snakk om en slåttemark, selv om den også har vært brukt som beitemark i lang tid etter det. Utformingen er frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Stort innslag av dunhavre (*Avenula pubescens*), særlig i vestre deler. Ellers er det skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), harerug (*Bistorta vivipara*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), flekkmure (*Potentilla crantzii*), bleiksøte (*Gentianella aurea*), fuglevikke (*Vicia cracca*) og ryllik (*Achillea millefolium*). Lokaliteten er ellers i ferd med å gro igjen av einer (*Juniperus communis*) og sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) som en konsekvens av det langvarige sauebeitet på øya.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Lokaliteten er sterkt påvirket av sauebeite, som fører til overgang til beitemarksarter.

Verdivurdering

Lokaliteten får en svak verdi C. Dette begrunnes med at slåttemarkspreget er svært endret på grunn av sauebeite.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Det er vanskelig å restaurere slåttemark som delvis har blitt beitemark. Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er en svært vanskelig art å få bukt med. Kanskje kan en del av den einerbegrodde delen restaureres ved å brenne einen, eller rydde den på annen

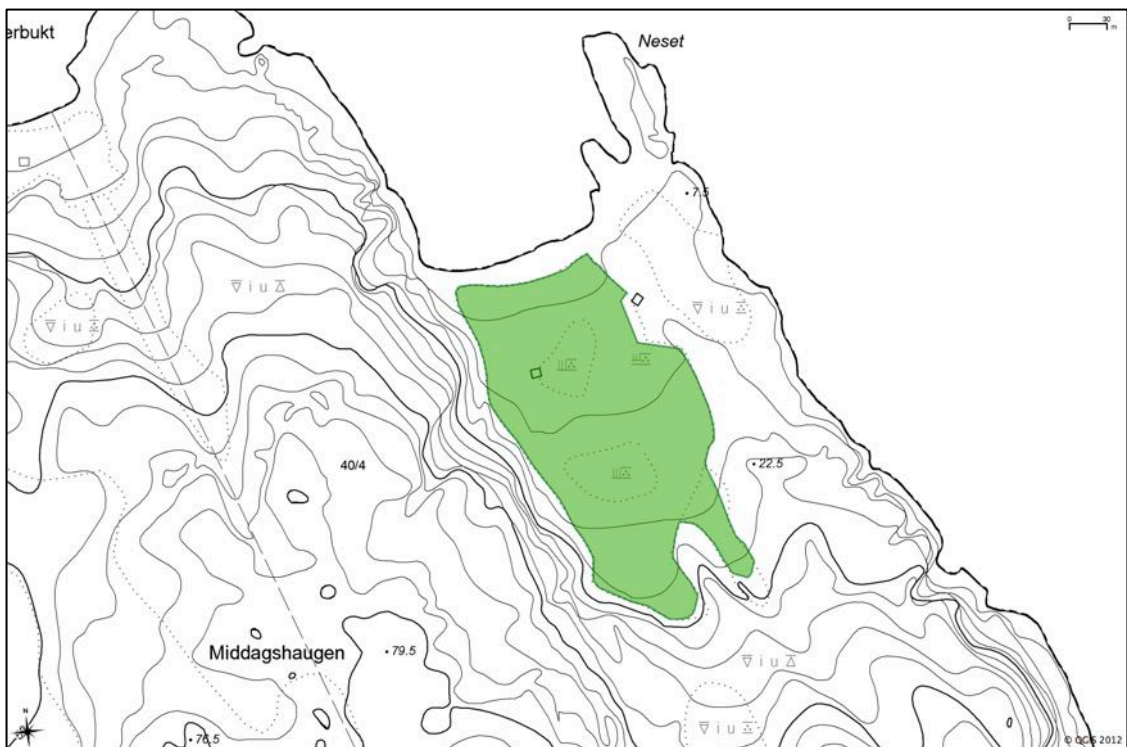
måte, for eksempel med ryddesag. Hvis det fortsatt skal være sau på Nøklan må i så fall innmarka gjerdes inn.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

9.2 Lokalitet 14. Ytre Nøklan, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	20.08.2011	

Prirkete linjer på kartet gir en indikasjon på den originale innmarkas utstrekning

Innledning

Området ble kartlagt den 20. august 2011 av Geir Arnesen (Ecofact) og Alicia Sánchez Mora. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger helt nordøst på øya Nøklan i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Lokaliteten avgrenses av sjøen i nord, en inngjerdet hyttetomt i øst, og overgang til dolomittknauser i alle andre retninger. Slåttemarka er etablert på marine sedimenter, men dolomittberggrunnen i området gjør at substratet er baserikt.

Figur 34. Enga ved Ytre Nøklan sett mot vest. I forgrunnen sees gjengroing med einer (*Juniperus communis*), gresset er dunhavre (*Avenula pubescens*). Det mer gylne gresset i bakgrunnen er områder med mest sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*). I bakgrunnen sees dolomittberg med basekrevende vegetasjon. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er trolig snakk om en slåttemark, selv om den også har vært brukt som beitemark i lang tid etter det. Utformingen er frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Selve enga er dominert av dunhavre (*Avenula pubescens*) i østre deler, og overgang til sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og rødsvingel (*Festuca rubra*) mot vest, inn mot en bergskrent i dette området. Enga er relativt artsfattig, men i kantsonene mot dolomittbergene kommer det inn flere arter slik som skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), bleiksøte (*Gentianella aurea*), harerug (*Bistorta vivipara*) og ryllik (*Achillea millefolium*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Det er bygget en hytte som har en inngjerdet hage. Hagen og hytta står på en del av enga mot øst. Det er også en eldre liten bygning midt på enga, og tufter etter en litt større bygning. Ellers er lokaliteten sterkt påvirket av sauebeite, noe som forårsaker overgang til beitemarksarter og da spesielt sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*)

Verdivurdering

Lokaliteten får en svak verdi C. Dette begrunnes med at plassen har noe autentisitet som kulturlandskap, men slåttemarkspreget er svært endret på grunn av sauebeite, og dette trekker ned.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

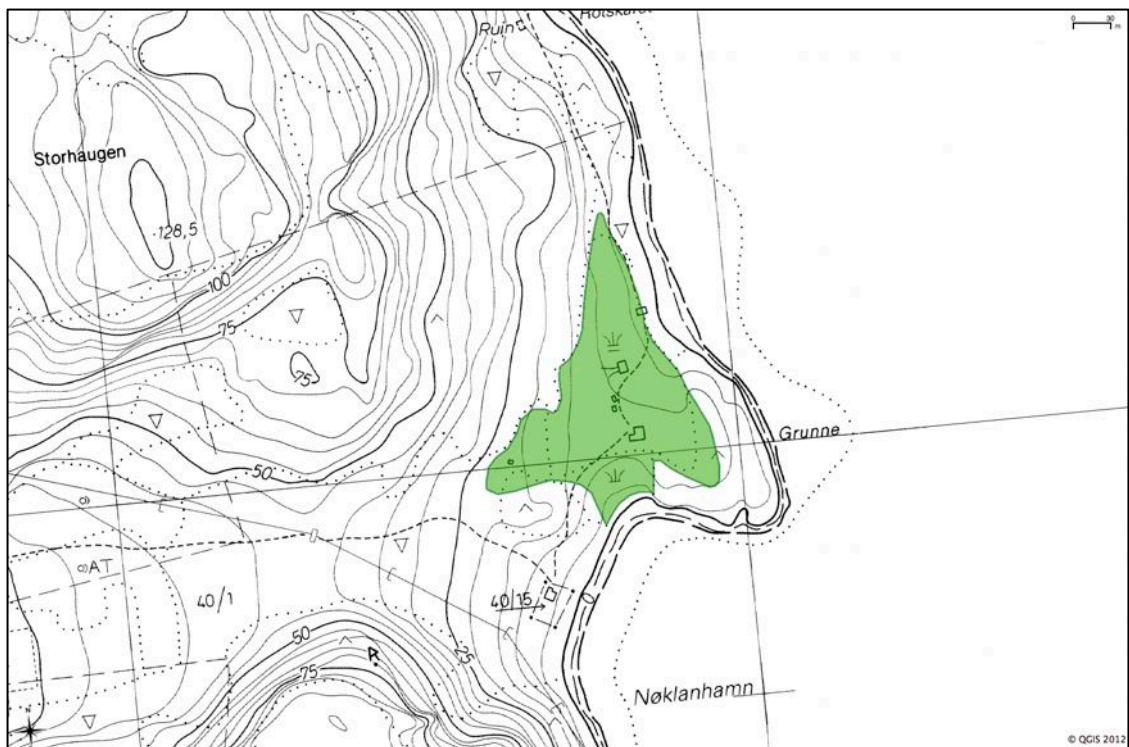
Det er vanskelig å restaurere slåttemark som delvis har blitt beitemark. Sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er en svært vanskelig art å få bukt med. Vi er tilbakeholdne med å anbefale skjøtsel her, da det er ressurskrevende og virker lite realistisk å få til et bra resultat.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

9.3 Lokalitet 15. Nøklanhamn, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.
Verdi:	C
Undersøkt dato:	20.08.2011

Innledning

Området ble kartlagt den 20. august 2011 av Geir Arnesen (Ecofact) og Alicia Sánchez Mora. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger rundt gården Nøklanhamn på østsiden av øya Nøklan i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Mot øst er lokaliteten avgrenset av fjæresonesystemer, mens i sørvest er det en inngjerdet fritidsbolig. I alle andre retninger er det overgang til åpne skogstyper dominert av bjørk. Det er marine sedimenter i området, og baserikdommen i det middels drenerende substratet er trolig moderat.

Figur 35. En av de best bevarte delene av dunhavreenga ved Nøklanhamn. Skogstorkenebb og engsyre skimtes også i enga som også bærer tydelig preg av beiting, selv om artsmangfoldet fremdeles er mer typisk for slåttemark. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er snakk om en slåttemark, selv om den også har vært brukt som beitemark i lang tid etter det. Utformingen er frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som ”Noe truet”.

Artsmangfold

Dunhavre (*Avenula pubescens*) dominerer i øvre deler, sammen med ryllik (*Achillea millefolium*), stripefølblom (*Leontodon saxatilis*), nyseryllik (*Achillea ptarmica*) og seterrapp (*Poa pratensis* ssp. *alpigena*), mens sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og mjøduert (*Filipendula ulmaria*) er vanligst lenger ned mot sjøen, og mot sør.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Det er kraftig sauebeite i området, som forårsaker overgang til beitemarksarter. Inngjerdede områder rundt husene som nå brukes som fritidsboliger med hager er også noe som sikkert har gått på bekostning av slåttemarka. Ellers ble det påvist vanlig timotei som er en innført art.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi C. Det er rester av den gamle slåttemarka med ganske autentisk artsmangfold som er hovedbegrunnelsen. Det er også fremdeles et relativt helhetlig kulturlandskap. Beitemarkspregget trekker verdien ned.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Det kan være aktuelt å restaurere de øvre deler av enga, og dette kan utvides til å gjelde større deler hvis det er tilgjengelige ressurser. Restaurering av områder som har

fått oppslag av sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er vanskeligere. Det er snakk om enkle tiltak som gjenopptakelse av hevd, og intens slått av de nitrofile gjengroingsartene. Det som slås må fjernes fra området. Hvis det fortsatt skal være sau på Nøklan må innmarka gjerdes inn.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

9.4 Lokaltet 16. Indre Nøklan, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	C	
Undersøkt dato:	20.08.2011	

Denne gården er referert til som Undervoll på økonomisk kartverk, prikkete linjer antyder innmarkas tidligere utstrekning.

Innledning

Området ble kartlagt den 20. august 2011 av Geir Arnesen (Ecofact) og Alicia Sánchez Mora. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger nær sørpissen av øya Nøklan i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Den er avgrænset mot fjæresonesystemer både i vest, og overgang til mer beitepreget lyngheivegetasjon i alle andre retninger. Det er lite skog i området. Enga er etablert på en marin avsetning som trolig gir moderat baserikt substrat. Berggrunnen i området er dolomitt, og dette gir basevirkning i områder med grunnlendt mark.

Figur 36. De gamle slåttemarkene ved Indre Nøklan er svært nedbeitet. Artsmangfoldet med stort innslag av urter indikerer imidlertid at dette virkelig har vært en slåttemark. Innslaget av beitetolerante arter som sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) er moderat. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en slåttemark, selv om den også har vært brukt som beitemark i lang tid etter det. Utformingen er frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som "Noe truet".

Artsmangfold

Av typiske slåttemarksarter kan nevnes ryllik (*Achillea millefolium*), dunhavre (*Avenula pubescens*), karve (*Carum carvi*), harerug (*Bistorta vivipara*) og engsoleie (*Ranunculus acris*). I området som ser ut til å tas mer og mer over av kreklingheier er det stort innslag av sauesvingel. Ellers er det mye sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) i de østre delene av enga inn mot husene. Dette er åpenbart på grunn av beiting.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Området har vært kraftig beitet i mange år etter at hevden ble lagt ned. Dette har gjort at deler av enga har gått over til å bli en sølvbunke-eng. Fortsatt sauebeite truer de restene som er igjen av slåttemarksarter. Ellers er det kvitkløver påvist, en art som følger mennesket.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi C. Dette er hovedsakelig på grunn av områdets relativt helhetlige kulturlandskap. Som slåttemark har enga liten verdi nå, men det er ikke for sent å sette i gang med restaureringstiltak.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

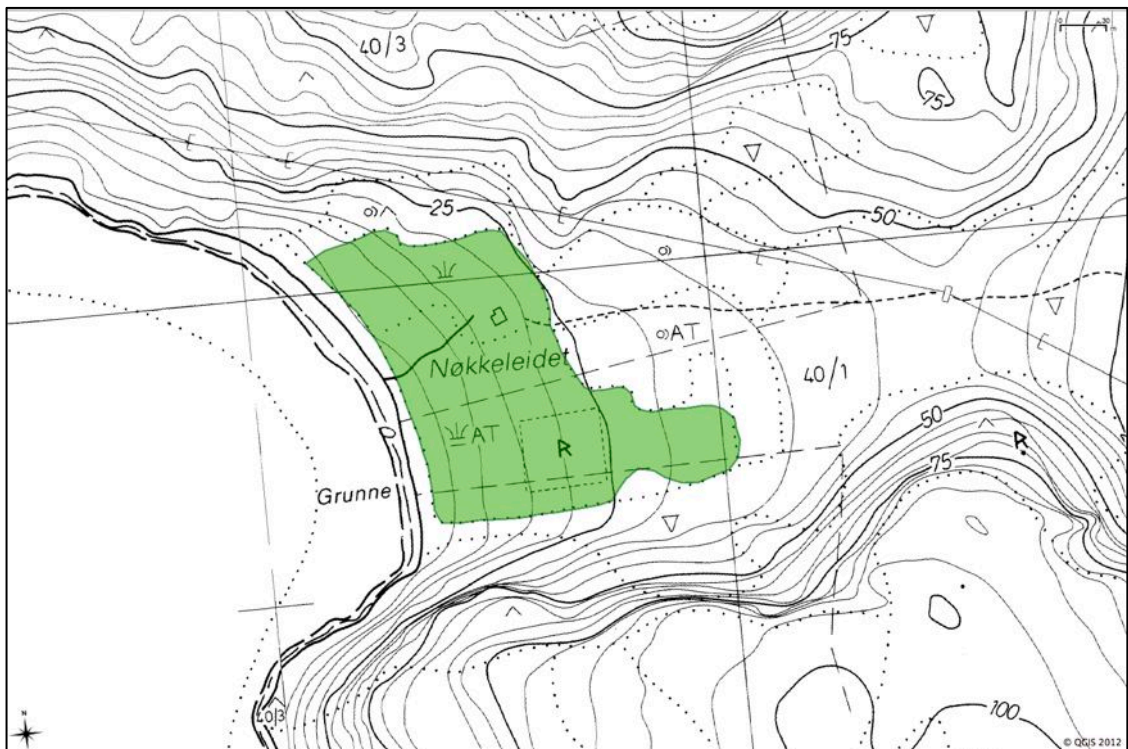
Det er ikke for sent å sette i gang restaurering av deler av enga, og gjenoppta hevdten. Det er snakk om enkle tiltak som intens slått av det lille som er av nitrofile arter, rydde noe bjørkekratt, og fjerne det som blir slått. Hvis det fortsatt skal være sau på Nøklan må innmarka gjerdes inn.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

9.5 Lokalitet 17. Nøkkeleidet, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	B	
Undersøkt dato:	20.08.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 20. august 2011 av Geir Arnesen (Ecofact) og Alicia Sánchez Mora. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger ved gården Nøkkeleidet på vestsiden av øya Nøklan i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. I vest er det overgang til fjæresonesystemer, i sør er det store rasmarker, mens det i øst og nord der overgang til skog. Enga ligger på en marin avsetning, men tilsig fra svært baserike områder på alle kanter fra dolomittområdene på Nøklan gjør også enga har baserikt substrat.

Figur 37. Enga ved Nøkkeleidet. I forgrunnen sees noe gjengroing med einer (*Juniperus communis*). Sentrale deler av enga har relativt autentisk flora for slåttemarkar med dunhavre (*Avenula pubescens*) som viktigste gress og stort innslag av urter. Områdene lengst unna har mye sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) og noe nitrofil vegetasjon, hovudsaklig mjødurt (*Filipendula ulmaria*). Foto: Alicia Sánchez Mora.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en slåttemark, selv om den også har vært brukt som beitemark i lang tid etter det. Utformingen er frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå. Denne vegetasjonstypen er klassifisert som "Noe truet".

Artsmangfold

Det er nitrofil vegetasjon langs kantene av enga med mye mjødurt (*Filipendula ulmaria*). I de sentrale delene av enga er det mye dunhavre (*Avenula pubescens*), ryllik (*Achillea millefolium*), skogstorkenebb (*Geranium sylvaticum*), engsoleie (*Ranunculus acris*), karve (*Carum carvi*), men det er også noe sølvbunke (*Deschampsia cespitosa*) som åpenbart har kommet på grunn av sauebeitet på Nøklan.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Lokaliteten trues av gjengroing fra sidene, samt oppslag av beitetolerante arter ellers.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi B, da den er del av et helhetlig kulturlandskap, den er ikke så påvirket av beite som de andre engene på Nøklan, og store deler av enga har det autentiske artsmangfoldet fra tiden den ble hevdet som slåttemark.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

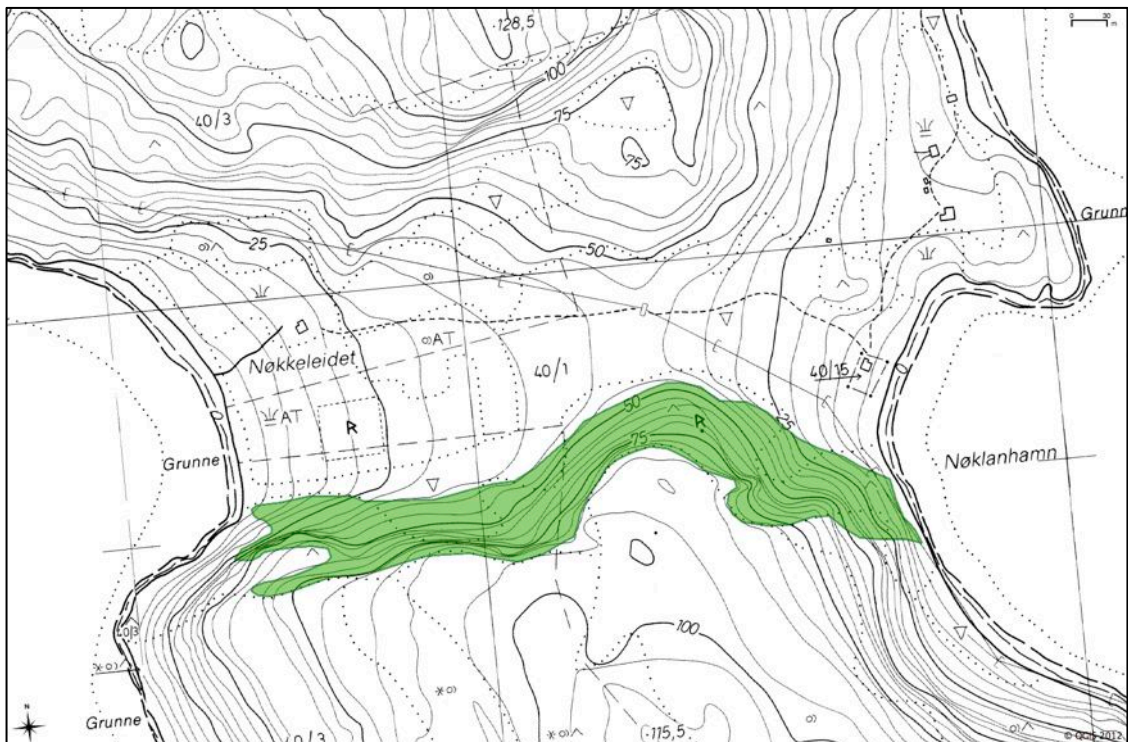
Innmarka må gjerdes inn for å holde sauene ute, og det er nødvendig å hevde enga på tradisjonelt vis. I områder med nitrofil vegetasjon er det nødvendig med mer intens slått. Foret som slås må fjernes fra enga.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

9.6 Lokalitet 18. Nøkkeleidet, rasmarker

Naturtype (%):	B01 Rasmark	
Utforming:	B0103 Ustabil rasmark med kalkrikt finmateriale	
Verdi:	A	
Undersøkt dato:	20.08.2011	

Innledning

Området ble kartlagt den 20. august 2011 av Geir Arnesen (Ecofact) og Alicia Sánchez Mora. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger ved Nøkkeleidet på øya Nøklan i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. det avgrensede området krysser over hele øya fra øst til vest. I nord er det overgang til kulturmark, i øst er det fjæresonesystemer, mens det i alle andre retninger er overgang til kalkskog. Det er kun dolomittberggrunn i området, og rasmerkene er svært baserike. Den nordvendte eksponeringen gir dårlige solforhold.

Figur 38. Utsnitt av de vestlige delene av dolomitrasmarene ved Nøkkeleidet. Foto: Alicia Sánchez Mora.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en rasmare, og utformingen passer best til den som heter ustabil rasmare med kalkrikt finmateriale. Denne rasmarea er stor, og har god variasjon i stabilitet. Det er rikelig med åpent vitringsmateriale av dolomitt. Vegetasjonstypen er klassifisert som ”Hensynskrevende”.

Artsmangfold

En rekke kalkrike arter ble påvist. Brudespora (*Gymnadenisa conopsea*), grønnkurle, (*Coeloglossum viride*), bjønnbrodd (*Tofieldia pusilla*), rødflangre (*Epipactis atrorubens*), bergstarr (*Carex rupestris*), reinrose (*Dryas octopetala*), hårstarr (*Carex capillaris*), lappøyentrøst (*Euphrasia salisburgensis*), gulsildre (*Saxifraga aizoides*) og fjellsnelle (*Equisetum variagatum*) er de vanligste. Det ble lett spesielt etter krypsivaks (*Trichophorum pumilum*) på denne lokaliteten, men den ble ikke påvist. Hele denne store rasmarea er imidlertid ikke gjennomført.

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Området har delvis vært brukt som beitemare, men er ellers upåvirket.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi A fordi det er snakk om en svært stor og velutviklet rasmare med ekstrem kalkvirkning. Det er påvist en rekke basekrevende arter, og det er stort potensiale for at det finnes enda flere arter og også rødlistede arter som har tilknytning til rasmarene.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

Lokaliteten bevares best hvis den får utvikle seg naturlig.

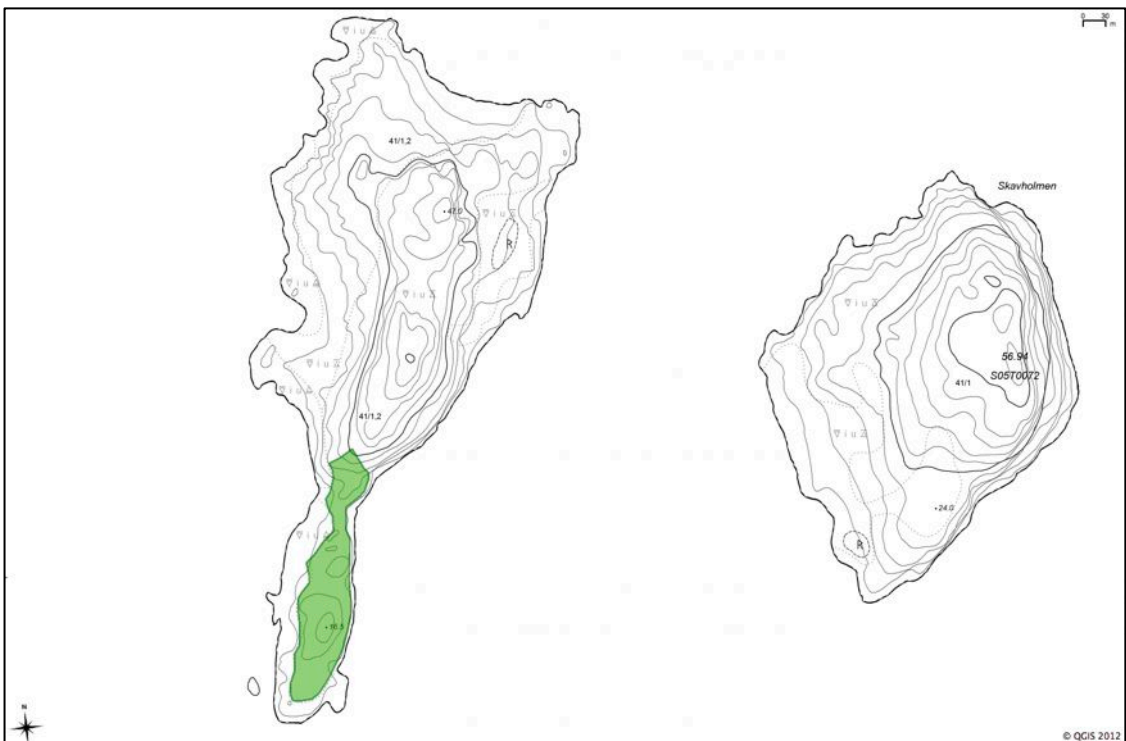
Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.

10 FAKTA-ARK FOR LOKALITETER PÅ HØYHOLMAN

10.1 Lokalitet 19. Vestre Høyholmen, slåttemark

Naturtype (%):	D01 Slåttemark	
Utforming:	D0108 Frisk/tørr, middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå.	
Verdi:	B	
Undersøkt dato:	18.07.2011	

Prikkete linjer antyder utbredelsen av slåttemark på Høyholman i eldre tid

Innledning

Området ble kartlagt den 18 juli 2011 av Geir Arnesen (Ecofact), Torbjørn Alm og Unni Bjerke Gamst. Kartleggingen ble utført på oppdrag fra Fylkesmannen i Troms, i forbindelse med kartlegging av Skorpa-Nøklan landskapsvernområde.

Beliggenhet/avgrensing, naturgrunnlag

Lokaliteten ligger på den sørlige delen av den vestre av Høyholman i Kvænangsfjorden, Nord-Troms. Avgrensningen er mot fjæresonesystemer i alle retninger, bortsett fra i nord der det er overgang til et knauslandskap. Det er baserikt substrat på dolomittberggrunn.

Figur 39. Sørspissen av Vestre Høyholmen, men fin urterik dunhavre-eng som har blitt slått i gammel tid. Andre steder på øya er gjengroingspreget vesentlig mer fremskredent. Foto: Geir Arnesen.

Naturtyper, utforminger og vegetasjonstyper

Dette er en slåttemark, og utformingen som passer best til det som observeres er frisk/tørr middels baserik eng i høyereliggende strøk og nordpå. På denne lokaliteten er det imidlertid snakk om en ekstremt baserik utforming.

Artsmangfold

Dunhavre (*Avenula pubescens*) dominerer. I slike områder er det også bleiksøte (*Gentianella aurea*), fuglevikke (*Vicia cracca*), blåklokke (*Campanula rotundifolia*), strandsmelle (*Silene uniflora*), gullris (*Solidago virgaurea*), marikåpe (*Alchemilla* sp.), ryllik (*Achillea millefolium*), småmarimjelle (*Melampyrum sylvaticum*), fjellflokk (*Polemonium caeruleum*), fjellbakkestjerne (*Erigeron borealis*), engfrytle (*Luzula multiflora* spp. *frigida*) og smalnøkleblom (*Primula stricta*). På svært kalkrik mark kommer også lappøyentrøst (*Euphrasia salisburgensis*) og bergstarr (*Carex rupestris*).

Påvirkning/bruk, trusler, fremmede arter

Området har åpenbart vært slått i gammel tid. Det er vanskelig å si når slåtten opphørte. Ellers er det lite påvirkning.

Verdivurdering

Lokaliteten får verdi B. Denne slåttemarka har mange autentiske arter og er lite gjengrodd. Mangelen på hevd trekker verdien ned.

Skjøtsel og hensyn (bevaringsmål)

På grunn av den klimautsatte beliggenheten ser det ikke ut til at denne lokaliteten gror særlig igjen med nitrofile arter på tross av manglende hevd. En kan derfor gjenoppta gammel hevd uten noen nevneverdig form for restaurering. Det er imidlertid vanskelig å slå da terrenget er kupert. Det anbefales i så fall at det lages en skjøtelsesplan for Høyholman. Lokaliteten bør da sees i sammenheng med andre områder på Høyholman som har blitt slått, men som er vesentlig mer gjengrodd.

Kilder

Arnesen G. 2012. Naturtypekartlegging i Skorpa-Nøklan landskapsvernområde. Ecofact rapport 172, 81 s.